

Nr 278.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till civilförsvaret för budgetåret 1947/48; given Stockholms slott den 16 maj 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Eije Mossberg.

Utdrag av protokollet över socialärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 16 maj 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, QUENSEL, GJÖRES, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet anför statsrådet Mossberg.

I årets statsverksproposition bar Kungl. Maj:t, på min hemställan, under femte huvudtiteln, punkterna 243—253, föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1947/48 beräkna följande anslag till civilförsvaret, nämligen

Anslag.

Kronor

Civilförsvarsstyrelsen:

Avlöningar, förslagsanslag	715 000
Omkostnader, förslagsanslag	200 000

Civilförsvaret:

Utbildning vid statens civilförvarsskola samt vid kurser, anordnade av länsstyrelserna, förslagsanslag	125 000
Bidrag till riksluftskyddsförbundet	126 500
Övnings- och försöksverksamhet, förslagsanslag	95 000
Anskaffning av viss förbrukningsmateriel, förslagsanslag	75 000
Förvaring och underhåll av viss materiel m. m., förslagsanslag . .	280 000
Bidrag till kommuner till kostnaderna för vissa arvoden m. m., förslagsanslag	300 000
Bidrag till kommuner för utbildning m. m., förslagsanslag	700 000
Gottgörelse till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel m. m., förslagsanslag	50 000
Kostnader för avveckling av civilförvarsberedskapen, förslagsanslag	50 000.

Jag hänvisade i nämnda sammanhang till att jag med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 12 oktober 1945 tillkallat åtta sakkunniga för att verkställa översyn av gällande anordningar för civilförsvaret och framlägga därav föranledda förslag. Definitiv ställning till anslagen rörande civilförsvaret ansåg jag mig kunna taga först sedan de sakkunnigas utredning framlagts. På grund härav föreslog jag, att i förslaget till riksstat för budgetåret 1947/48 anslagen till civilförsvaret endast borde uppskattas preliminärt, därvid anslagen fingo upptagas till samma belopp som för innevarande budgetår.

Jag anhåller nu att till fortsatt behandling få upptaga förevarande spörsmål.

Inledning.

De förut omnämnda sakkunniga, vilka antagit benämningen 1945 års civilförvarsutredning, ha utgjorts av ledamoten av riksdagens första kammare, numera landshövdingen Th. Bergquist, ordförande, ledamoten av riksdagens andra kammare docenten E. W. Håstad, överstelöjtnanten C. F. R. Lemmel, ledamoten av riksdagens första kammare redaktören S. H. Linderot, byråchefen S. V. Lundquist, ledamoten av riksdagens första kammare fru Gärda Svenson samt ledamöterna av riksdagens andra kammare verkstadsarbetaren G. F. Thapper och kassörskan Märta Öberg. De sakkunniga ha numera avgivit ett den 10 januari 1947 dagtecknat betänkande med förslag rörande civilförsvarets organisation m. m. (SOU 1947: 10).

Över civill försvarsutredningens betänkande ha, efter remiss, yttranden avgivits av överbefälhavaren efter försvarsgrenschefernas, militärbefälhavarnas, hemvärnschefens, försvarets sjukvårdsförvaltnings och arméns fortifikationsförvaltnings hörande, krigsmaterielverket, försvarets forskningsanstalt, 1945 års försvarskommitté, samtliga länsstyrelser — i några fall efter hörande av vissa statliga eller kommunala myndigheter eller av särskilda sammanslutningar inom länet — medicinalstyrelsen, bevakningsinspektören, statens byggnadslånebyrå, statens arbetsmarknadskommission, civill försvarsstyrelsen, riksbrandinspektören, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statskontoret, allmänna lönenämnden, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, statens industrikommission, statens livsmedelskommission, statens reservförrådsnämnd, statens trafikkommission, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, ett trettiotal stads- och landskommuner av olika storlek och betydelse ur civill försvarssynpunkt, svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund, landsorganisationen i Sverige, svenska arbetsgivareföreningen, Sveriges industriförbund, Sveriges fastighetsägareförbund, hyresgästernas sparkasse- och byggnadsföreningars riksförbund u. p. a., svenska brandskyddsföreningen, svenska brandkårernas riksförbund, svenska brandbefälsförbundet, Sveriges skorstensfejaremästares riksförbund, svenska skorstensfejariarbetareförbundet, centralkommittén folk och försvar, hemvärnsrådet, överstyrelsen för svenska röda korset, riksluftskyddsförbundet, Sveriges folkskolläraryrkesförbund, föreningen Sveriges polismästare, föreningen Sveriges landsfiskaler, svenska civill försvarets tjänstemannaförening, högerns centrala kvinnoråd, folkpartiets kvinnoförbund och svenska landsbygdens kvinnoförbund.

På grund av ärendets omfattning och svårbedömbara natur har remissbehandlingens av föreliggande betänkande blivit avsevärt fördröjd. Även andra omständigheter ha bidragit till att ärendets beredning inom departementet icke kunnat slutföras inom avsedd tid. Då en forcering med detta betydelsefulla ärendes avgörande på ett sent stadium av årets riksdag synes böra undvikas, har jag funnit mig böra överväga, huruvida och i vad mån ett uppskov till nästa års riksdag med framläggande av proposition i anledning av betänkandet kunde vara förenat med allvarliga olägenheter. Jag har därvid kommit till den uppfattningen, att sådana olägenheter icke torde behöva befaras, därest vissa jämkningar i nuvarande organisation vidtagas. Det synes mig ock sannolikt att man genom ett uppskov med ställningstagandet till civill försvarsutredningens förslag kan erhålla säkrare hållpunkter för ett bedömande av civill försvarets allmänna omfattning och organisation under fredstid. Jag har därför vid beräkning av civill försvarets anslagsbehov för nästa budgetår utgått från nuvarande organisation och däri allenast föreslagit sådana jämkningar, som jag ansett vara av trängande natur.

Föredraganden.

Vissa allmänna synpunkter.

För bedömandet av det erforderliga anslagsbehovet för civilförsvaret under nästkommande budgetår torde till en början vissa frågor av allmän betydelse för civilförsvarets verksamhet böra beröras. Såsom bakgrund härtill lämnas i det följande en kortfattad redogörelse för *dels* de bestämmelser som för närvarande interimistiskt gälla på olika områden av civilförsvarets verksamhet, *dels ock* huvudpunkterna i civilförvarsutredningens förslag.

Vad först angår de *interimistiskt gällande bestämmelserna* för civilförsvarets verksamhet i olika hänseenden torde här böra behandlas planläggningsverksamheten, utbildningsverksamheten och skyddsrummbyggnaden.

Såvitt gäller planläggningen må erinras om att jämlikt 10 § civilförvars-lagen de grundläggande bestämmelserna rörande civilförsvarets omfattning och beskaffenhet inom varje civilförvarsområde skola upptagas i en organisationsplan. Med hänsyn till pågående överväganden om civilförsvarets fortsatta verksamhet har det ansetts lämpligt att vidtaga vissa förenklingar vid dessa planers uppgörande. Sålunda har Kungl. Maj:t den 18 oktober 1946 meddelat vissa bestämmelser i förevarande hänseende av innebörd, bland annat, att planerna skola uppgöras utan eljest föreskrivet hörande av kommunernas beslutande organ samt att i överensstämmelse härmed planerna ej skola fastställas av länsstyrelsen med för kommun förpliktande verkan. Upprättandet av organisationsplanerna pågår för närvarande och arbetet därmed torde på de flesta håll komma att fortgå in på budgetåret 1947/48.

Omfattningen av civilförvarsplikten för utbildnings- och övningsändamål har, jämlikt 12 § 3 mom. civilförvarslagen, av Kungl. Maj:t reglerats för kalenderåren 1945 och 1946. De för år 1946 gällande bestämmelserna inneburo, att skyldighet att genomgå grundläggande civilförvarsutbildning under högst tio timmar skulle åligga dels civilförvarspliktig man eller kvinna, som under året uppnådde 16 års ålder och hade stadigvarande bostad eller sysselsättning inom anläggning eller byggnad, för vilken särskilt civilförvar skulle vara organiserat, dels ock civilförvarspliktig kvinna, som under året uppnådde 18 års ålder och hade stadigvarande bostad eller sysselsättning som nyss sagts. I sistnämnda fall skulle utbildningen utgöras av sjukvårdsutbildning, avsedd att komplettera tidigare genomgången grundläggande utbildning. Föreskrift meddelades härjämte om utbildningsplikt för vissa under år 1945 utbildningsskyldiga, vilka på grund av uppskov eller annan anledning icke fullgjort denna skyldighet under nämnda år. Slutligen stadgades skyldighet för den, som inskrivits såsom befäl inom civilförsvaret eller såsom ersättare för dylikt befäl att, om han icke genomgått sådan utbildning, som kunde vara föreskriven för befälsbefattningen, undergå särskild utbildning, omfattande högst tjugufem timmar, där fråga vore om be-

fattning inom hemskydd, och eljest högst fyrtio timmar. — För år 1947 ha bestämmelser om utbildningsplikten hittills icke utfärdats.

Beträffande slutligen anordnandet av skyddsrum ha genom särskilda beslut betydande inskränkningar vidtagits. För närvarande byggas enskilda skyddsrum endast i samband med nybyggnader, varvid generell dispens lämnats beträffande anskaffning av skyddsrumsdörrar, skyddsrumsluckor, luftrenare och viss annan inredning. Den sålunda medgivna dispensen beräknas nedbringa kostnaderna för anordnande av skyddsrum med omkring hälften.

Huvudpunkterna i *civilförsvarsutredningens förslag* äro följande.

I fråga om civilförsvarets allmänna ställning i framtiden säger sig utredningen ha kommit till den uppfattningen, att möjligheterna att i ett eventuellt kommande krig i högre grad än under det senaste kunna hålla civilbefolkningen utanför krigshandlingarna äro mycket små. Under alla förhållanden kommer enligt utredningens uppfattning även i framtida krigsfall ett lands produktionsapparat — och härvid troligen ej blott den påtagliga krigsproduktionen utan även försörjningsproduktionen i vidsträckt bemärkelse — att utgöra ett eftertraktat anfallsobjekt. Utredningen anser vidare, att utvecklingen och framtidsutsikterna icke för närvarande ge anledning att göra avsteg från kravet på beredskap inom något av de tre områden — militärförsvaret, civilförsvaret och den ekonomiska försvarsberedskapen — varmed är att räkna inom det totala försvaret. Snarare understryker enligt utredningens mening utvecklingen det ofrånkomliga behovet av ett komplement av civil karaktär till militärförsvaret.

Vad angår civilförsvarets verksamhetsgrenar innebär utredningens förslag i stort sett ett bibehållande av den koncentration av åtgärderna på hemortsförsvarets område, som genomfördes genom 1944 års civilförsvarslagstiftning. Det nuvarande sambandet mellan å ena sidan civilförsvaret samt å andra sidan polis- och brandväsendena förutsättes likaledes skola bestå. Utredningen förordar, att till civilförsvaret ytterligare hänföres den bevakningstjänst, som under krigsåren ombesörjts av landstormspolisorganisationen, samt att ledningen av den allmänna civila trafikledningen i krig i viss utsträckning anknytes till civilförsvarets ledningsorgan.

Vidkommande härefter den förberedelseverksamhet, som under fred bör äga rum inom civilförsvaret, har utredningen funnit densamma böra omfatta en såväl centralt som lokalt bedriven planläggning. I den centrala verksamheten har ansetts böra ingå bland annat försöks- och forskningsarbete, avseende såväl inhemska som utländska erfarenheter. Den lokala planläggningen förutsättes av utredningen skola inbegripa uppgörande och vidmakthållande av organisationsplaner för de särskilda civilförsvars-

områdena samt upprätthållande i anslutning till dessa planer av uttagningen för civildförsvaret av personal, lokaler och fordon m. m.

Till den fredsmässiga verksamheten inom civildförsvaret anser utredningen vidare böra höra utbildning och övning av personal. Sådan utbildning och övning finner utredningen, som härutinnan samrått med företrädare för det frivilliga arbetet på civildförsvarets område, icke kunna komma till stånd enbart på frivillig väg. Den grundläggande utbildning, som under åren 1945 och 1946 jämlikt särskilda av Kungl. Maj:t med stöd av 12 § civildförsvarlagen utfärdade kungörelser ägt rum med vissa årsklasser civildförsvarspliktiga, föreslås ersatt med en till folkskolans eller fortsättningskolans sista klass eller däremot svarande klass i högre läroanstalt förlagd utbildning i brandskydd och olycksfallsvård, vilken i likhet med den hittillsvarande grundläggande utbildningen avses omfatta högst 10 timmar. För 18-åriga kvinnor med stadigvarande hemvist eller sysselsättning inom ort, där särskilt civildförsvaret organiseras, föreslås vidare, i överensstämmelse med vad under åren 1945 och 1946 gällt, tilläggsutbildning i sjukvård under högst 10 timmar. För den manliga delen av befolkningen förordas viss utbildning i civildförsvaret under rekryttjänstgöringen samt under efterutbildningsövningar för värnpliktiga. Särskild utbildning samt repetitionsutbildning föreslås härjämte för de mera betydelsefulla, särskilt inskrivna personalkategorierna inom civildförsvaret. Övningar anses böra anordnas med vissa års mellanrum, förslagsvis så, att under en tioårsperiod på samtliga i civildförsvarets hänseende mera betydelsefulla orter en övning äger rum. Ersättning under deltagande i utbildning och övning bör enligt utredningens förslag i viss utsträckning utgå till inskriven personal.

De förberedande åtgärderna inom civildförsvaret under fred böra enligt utredningens förslag inbegripa visst hänsynstagande till civildförsvarets synpunkter på samhällsbyggandets område. Utredningen, som understryker den ökade betydelsen av förebyggande åtgärder i detta sammanhang med hänsyn till nuvarande metoder på krigföringens område, anför härvid vissa synpunkter beträffande stadsplanering och industri-lokalisering samt i fråga om utformningen ur byggnadsteknisk synpunkt av enskilda anläggningar och byggnader. Vad först angår stadsplaneringen, där på grundval av gällande föreskrift om beaktande vid denna planering av civildförsvarets synpunkter visst samarbete föreligger mellan bland annat byggnadsstyrelsen och civildförsvarets styrelsen, uttalar sig utredningen för en översyn av de normer, vilka i civildförsvarets hänseende befunnits önskvärda. Härjämte räknar utredningen med att vid de överväganden, som i annat sammanhang äga rum på närliggande områden, bland annat genom markutredningen, civildförsvarets intressen i vederbörlig grad beaktas. På liknande sätt förutsattes att i fråga om industriens lokalisering civildförsvarets synpunkterna komma att beaktas i samband med annan utredning. Beträffande slutligen utformningen i tekniskt hänseende av enskilda anläggningar

och byggnader ifrågasätter utredningen, bland annat, huruvida icke bergverksstäder borde inrättas i större omfattning än vad hittills varit fallet. Obligatoriska föreskrifter i detta hänseende förordas emellertid icke.

Vad angår anordnande av skyddsrum framlägger utredningen till en början vissa rön angående förutsättningarna för att vid användning av nu kända anfallsmedel erbjuda civilbefolkningen skydd genom byggande av skyddsrum. Härvid framhålles, bland annat, att de s. k. fullträffsäkra konstruktioner, vilka hittills i begränsad utsträckning kommit till användning, innebära ett skydd av mycket hög klass även mot atombomber, att bergskyddsrum anses motstå samtliga kända skadeverkningar av dylika bomber, att jämväl skyddsrum av den typ, som jämlikt civilförsvarens bestämmelser hittills allmänt kommit till användning — s. k. normalskyddsrum — beräknas erbjuda ett betydande mått av skydd mot verkningar av atombomber jämfört med vistelse i det fria, att möjligheterna till förvarning äro otillfredsställande vid nu tillämpat luftbevakningssystem men bli gynnsammare, därest övergång sker till bevakning med anlitan av ekoradio, samt att kostnaderna för skyddsrummbyggnad — för bostäder, industri- och allmänna skyddsrum — vid en årlig bostadsproduktion av 100 000 eldstäder beräknas uppgå till omkring 9 miljoner kronor, vilket belopp anses utgöra omkring 0,9 procent av byggnadskostnaderna för den årligen tillkommande bostadsvolymen.

Det byggnadsprogram, som av utredningen mot bakgrunden av nu angivna förhållanden föreslås, innebär i huvudsak följande. Såvitt gäller skyddsrum för civilbefolkningen skola enskilda skyddsrum alltjämt byggas i nybyggnader enligt gällande lagbestämmelser. Skyddsrumsskyldigheten skall härvid i territoriellt hänseende såsom hittills vara begränsad till områden, för vilka särskilt civilförsvaret planeras, d. v. s. i allmänhet orter med större befolkningstäthet. Gränsen för den generella skyldigheten att anordna skyddsrum i bostadsfastigheter inom dylika områden föreslås lagd vid en sammanlagd lägenhetsyta av 360 kvadratmeter. De sålunda för nybyggnader avsedda skyddsrummen, vilka såsom hittills förutsättas utförda av fastighetens ägare eller innehavare, anses av utredningen böra fullt färdigställas, och efter krigsslutet meddelad generell dispens med anskaffning av skyddsrumsdörrar, luckor och luftrenare jämte viss annan inredning föreslås upphävd. Skyddsrum i äldre bebyggelse, vilka utförts enligt numera föråldrade konstruktionsbestämmelser och efter krigsslutet fått i betydande utsträckning avvecklas, anses icke böra åter iståndsättas. En ytterligare demontering bör dock undvikas. Källarmursgenombrott i äldre bebyggelse förordas utförda, så snart läget på arbetsmarknaden det medger.

För civilbefolkningen föreslås härutöver att i orter med mer än 30 000 invånare, där behov av ökat skydd anses föreligga på grund av risken för användning av atombomber, friliggande fullträffsäkra anläggningar utföras genom det allmännas försorg enligt en plan, innefattande utbyggnad av

skyddsrum för 10—20 procent av befolkningen till en kostnad av omkring 150 miljoner kronor, varav minst 60 miljoner beräknas utgöra det kapitaliserade värdet av anläggningarnas freds användning såsom garage, lagerlokaler m. m.

Allmänna skyddsrum, vilka avses för de i 22 § civilförsvarlagen angivna ändamål (civilförvarscentraler, skyddsrum för aktiv civilförvarspersonal och för trafikanter, vissa anstalter m. m.) förutsättas av utredningen utbyggda i enlighet med det behov, som framkommer jämlikt de för civilförvarsområdena upprättade organisationsplanerna. Med tillämpning av liknande grunder beträffande konstruktionskraven, som avses för friliggande skyddsrum för civilbefolkningen, beräknas det erforderliga byggnadsprogrammet innefatta en kostnad av omkring 100 miljoner kronor, varav 20 miljoner skulle utgöra det kapitaliserade värdet av anläggningarnas freds användning.

Såväl de friliggande skyddsrummen för civilbefolkningen som de allmänna skyddsrummen beräknas av utredningen utförda under en tioårsperiod, varvid på grund av materiel- och arbetskraftssvårigheter kvoten för de närmaste åren förutsättes avsevärt mindre än under periodens senare del.

Den nuvarande organisationen inom civilförsvaret föreslås av utredningen skola i princip bibehållas. Organisationen skall sålunda även i fortsättningen vara av civil karaktär, med erforderligt militärt inflytande under högsta grad av civilförvarsberedskap tillgodosett genom direktivrätt. En särskild civilförvarsstyrelse anses alltjämt skola finnas, varvid efter viss beskärning av personalorganisationen det nuvarande med några få undantag tillämpade arvodesystemet föreslås ersatt med en reglerad personalstat. I fråga om den inre organisationen förordas vissa förändringar, innebärande bland annat begränsning av antalet byråer och avdelningar samt införande av viss lekmanrepresentation i styrelsen. Statens brandinspektion förutsättes skola alltjämt äga viss anknytning till civilförvarsstyrelsen.

Inom länen anses ledningen av civilförsvaret alltjämt skola åvila länsstyrelserna. Särskilda försvarsavdelningar vid länsstyrelserna under ledning av civilförvarsdirektörer förutsätts härvid även fortsättningsvis erforderliga. Civilförvarsdirektörerna, av vilka vissa föreslås överförda till ordinarie stat, böra enligt utredningen, i den mån civilförvarsgöromålen så tillåta, anförtros andra uppgifter inom länsstyrelsernas arbetsområde. Utöver civilförvarsdirektörerna skola, på sätt nu gäller, militärassistenter tjänstgöra å försvarsavdelningarna, varvid deltidstjänstgöring inom krigsmakten föreslås i viss omfattning.

Den lokala indelningen i civilförvarsområden anses på sätt nu gäller böra i princip ansluta till polischefsdistrikten. Nuvarande skyldighet för befattningshavare vid polis- och brandväsendet att mottaga uppdrag såsom civilförvarschef eller ställföreträdare för dylik föreslås utvidgad till annan

befattningshavare i statlig eller kommunal tjänst, i den mån hinder för uppdragets fullgörande icke kan antagas föreligga på grund av värnplikt.

Vittgående förändringar förordas av civilförvarsutredningen i fråga om bestridandet av kostnaderna för civilförsvarets upprätthållande. Den nuvarande skyldigheten för kommun att primärt, med statsbidragsrätt, svara för kostnaderna för det allmänna civilförsvarets och till viss del även för det särskilda civilförsvarets (hemskydd och verkskydd) upprätthållande föreslås sålunda ersatt med principen att statsverket direkt svarar för huvudparten av ifrågavarande kostnader. Kommuns medverkan anses böra begränsas till vissa i civilförvarslagen uttömmande angivna fall, där dylik medverkan påkallas av huvudsakligen praktiskt-organisatoriska skäl. Dessa undantag gälla, bland annat, kostnader för deltagandet i civilförsvaret av vissa kommunala kårer, exempelvis brand- och poliskårer, samt för utförande och underhåll av allmänna skyddsrum och vissa andra anordningar av byggnadsteknisk natur. I fråga om kostnader för utförande av nu nämnda skyddsrum och anordningar föreslås gällande statsbidragsandel, två tredjedelar, höjd till tre fjärdedelar. Bland kostnader, vilka enligt gällande kostnadsbestämmelser i regel helt stannat på kommun men enligt förslaget skola bestridas av statsmedel, märkas kostnader för administration och förrådsförvaring inom civilförvarsområdena.

Vissa kostnadsberäkningar, avseende budgetåret 1947/48, ingå i civilförvarsutredningens betänkande. Dessa beräkningar sluta å ett sammanlagt belopp av drygt 10,3 miljoner kronor. Som jämförelse kan nämnas, att för budgetåret 1946/47 anvisats omkring 2,7 miljoner kronor, vartill komma vissa medel för nya ändamål, som disponeras under äldre anslag. Av ökningen hänför sig en betydande del, mellan 3 och 4 miljoner kronor, till kostnader, som tidigare helt eller delvis bestritts av kommunerna. En nytillkommande kostnadspost om 1 miljon kronor föranledes av utredningens förslag om ersättning till vissa deltagare i utbildning och övning. Slutligen saknas i årets stat motsvarighet till ett av utredningen för budgetåret 1947/48 beräknat medelsbehov om 4 miljoner kronor för statsbidrag till kommuner till kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum och vissa andra byggnadstekniska anordningar.

Frågan om civilförsvarets framtida organisation och verksamhet har såsom framgår av det föregående nyligen varit föremål för prövning genom 1945 års civilförvarsutredning. I utredningen ha — förutom militär och civilförvarsteknisk sakkunskap — varit företrädde samtliga i riksdagen representerade politiska partier. De sakkunnigas betänkande är, bortsett från vissa detaljspörsmål i samband med den föreslagna utbildningen inom civilförsvaret, enhälligt.

I betänkandet konstateras att den utveckling mot det totala kriget, som kännetecknar det andra världskriget, medfört att civilbefolkningen på ett

Föredraganden.

sätt och i en omfattning, som tidigare ej kunnat förutses, komma att beröras av den direkta krigföringen. Möjligheterna att i ett eventuellt kommande krig i högre grad än under det senaste kunna hålla civilbefolkningen utanför krigshandlingarna äro enligt utredningens uppfattning mycket små. Utredningen finner i konsekvens härmed nödvändigt att alltfört räknat med behovet av ett komplement av civil karaktär till det militära försvaret samt framlägger förslag angående den förberedelseverksamhet i olika avseenden, som kräves för upprätthållandet av erforderlig beredskap inom civilförsvaret.

Jag biträder helt den allmänna uppfattning, varåt civilförsvarsutredningen sålunda givit uttryck. I likhet med utredningen finner jag även, att därest civilförsvaret skall kunna fullgöra sina uppgifter i krig, viss förberedelseverksamhet erfordras under fred, samt att härför kräves vidmakthållandet av en organisation av viss omfattning. Framhållas må, att denna uppfattning överensstämmer med vad som förutsatts vid genomförandet år 1944 av den nu gällande lagstiftningen och organisationen på civilförsvarets område. Bland de myndigheter och organisationer, som avgivit yttranden över civilförsvarsutredningens betänkande, råder även enighet om det allmänna behovet av civilförsvarsåtgärder och av en civilförsvarsorganisation.

Tidigare har jag angivit skälen till att med framläggandet av ett på civilförsvarsutredningens betänkande grundat förslag bör anstå till nästkommande års riksdag. Ställning bör därför nu endast tagas till frågan om anslag till civilförsvaret under budgetåret 1947/48, för vilket budgetår medelsbehovet i statsverkspropositionen beräknats endast preliminärt. Vid prövnin-gen av anslagsfrågorna bör givetvis tillses, att det slutliga ståndpunktstagandet till utredningens förslag icke föregripes.

Vid nu angivna förhållanden finner jag icke anledning att närmare ingå på civilförsvarsutredningens förslag. I huvudsak synes verksamheten under nästkommande budgetår få bedrivas i de former, som gälla under det nu innevarande. Jag har emellertid funnit det lämpligt att i detta sammanhang anföra vissa synpunkter av allmän betydelse för anslagsbeviljandet.

Civilförsvarets planläggningsverksamhet bör tillsvidare fortgå efter nu gällande riktlinjer. Det pågående arbetet med uppgörande av organisationsplaner bör sålunda fullföljas med iakttagande av de begränsningar, som av Kungl. Maj:t föreskrivits den 18 oktober 1946.

Vad angår utbildnings- och övningsverksamheten må till en början erinras om att det under innevarande kalenderår hittills icke ansetts lämpligt att utfärda kungörelse härom på sätt skett för kalenderåren 1945 och 1946. Anledningen härtill har varit pågående överväganden angående civilförsvaret. Vid ett uppskov med det slutliga ställningstagandet till de med civilförsvarets fredsorganisation sammanhängande frågorna torde föreskrifter om den under mellantiden erforderliga utbildningsverksamheten böra utfärdas av Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gällt under år 1946.

Vidkommande härefter anordnandet av skyddsrum innebär civilförvarsutredningens förslag, på sätt närmare utvecklats i det föregående, en betydande utvidgning av verksamheten på området. Därest ställningstagandet till civilförvarsutredningens förslag uppskjutes, torde någon ändring i vad för närvarande gäller icke böra vidtagas under nästkommande budgetår. De hittills genomförda inskränkningarna på detta område böra sålunda alltjämt iakttagas.

Inom organisationen böra i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till civilförvarsutredningens förslag inga väsentliga ändringar vidtagas. Sedan det nu pågående arbetet med uppgörande av organisationsplaner för civilförvarsområdena slutförts, synas särskilt inom den lokala administrationen vissa inskränkningar bli möjliga. Jag förutsätter, att dylika möjligheter beaktas. Såvitt gäller civilförvarsstyrelsen föreslår jag i det följande vissa åtgärder, vilka kunna utan föregripande av det slutliga ställningstagandet till frågan om styrelsens organisation vidtagas för förbättring av personalens anställningsförhållanden.

Vad slutligen angår gäldandet av kostnaderna för civilförsvaret föreligga särskilda skäl att beträffande de kommunerna åvilande kostnader, som äga samband med förrådshållning av civilförvarsmateriel, överflytta desamma å statsverket i överensstämmelse med de av civilförvarsutredningen föreslagna allmänna riktlinjerna för kostnadsregleringen inom civilförsvaret. Härom avser jag att återkomma i det följande. I övrigt torde civilförvarskostnaderna böra bestridas i gällande ordning.

Civilförvarsstyrelsens avlönings- och omkostnadsanslag.

1. Civilförvarsstyrelsen: Avlöningar.

För budgetåret 1946/47 har under ifrågavarande rubrik å riksstaten anvisats ett förslagsanslag å 715 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 15 juli 1944 fastställt följande av riksdagen godkända personalförteckning för civilförvarsstyrelsen:

Personalförteckning.

Befattning	Lönegrad
Tjänstemän å ordinarie stat.	
1 generaldirektör	C 12
2 civilförvarsinspektörer	A 26
Tjänsteman å övergångsstat.	
1 överdirektör	C 8

Enligt av Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 meddelade bestämmelser gäller rörande civilförvarsstyrelsens organisation bland annat följande.

Göromålen inom civilförsvarsstyrelsen handläggas å fem byråer och tre avdelningar, nämligen en administrativ-kameral byrå (första byrån), en organisationsbyrå (andra byrån), en utbildnings- och övningsbyrå (tredje byrån), en social byrå (fjärde byrån) samt en teknisk byrå (femte byrån), en brandteknisk avdelning (riksbrandinspektörens avdelning), en bevakningsavdelning (bevakningsinspektörens avdelning) samt generaldirektörens avdelning.

Den närmare fördelningen av de särskilda grupperna av ärenden mellan byråerna och avdelningarna ankommer på civilförsvarsstyrelsen.

Beträffande undanförelärenden äro av Kungl. Maj:t utsedda representanter för chefen för försvarsstaben, krigsmaterielverket, statens reservförrådsnämnd, statens industrikommission, statens livsmedelskommission, statens bränslekommission och statens trafikkommission adjungerade ledamöter av styrelsen. Bevakningsinspektören är såsom chef för bevakningsavdelningen adjungerad ledamot i styrelsen beträffande de ärenden som handläggas å denna avdelning. Tillika äro civilförsvarsöverläkaren och militärassistenten adjungerade ledamöter i styrelsen, den förstnämnde beträffande ärenden, som röra civilförsvarets sjukvårdstjänst och därmed sammanhängande frågor, och den sistnämnde beträffande ärenden, som avse civilförsvarets förhållande till det militära försvaret eller beröra militär verksamhet under fred eller krig eller eljest äro av militär natur.

Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t fastställt följande avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1946/47.

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor 46 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	» 460 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	» 182 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	» 26 500
Summa kronor	715 000.

Vidare förklarade Kungl. Maj:t, att den å avlöningsstaten upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle under budgetåret 1946/47 disponeras sålunda:

Arvoden till fem byråchefer, envar efter 14 700 kronor för år, tillhopa	kronor 73 500
Arvode till en t. f. civilförsvarsinspektör efter 13 140 kronor för år	» 13 140
Arvode till en förste assistent efter 12 540 kronor för år	» 12 540
Arvode till en förste byråingenjör efter 12 540 kronor för år	» 12 540
Arvode till en förste byråsekreterare efter 12 540 kronor för år	» 12 540
Arvoden till två förste byråinspektörer efter 12 060 kronor för år	» 24 120

Arvode till en förste byråsekreterare efter 11 660 kronor för år	kronor	11 660
Arvode till en förste byråingenjör efter 11 460 kronor för år	»	11 460
Arvode till en förste byråinspektör efter 11 460 kronor för år	»	11 460
Arvode till en byråintendent efter 11 460 kronor för år	»	11 460
Arvode till bevakningsinspektören efter 1 200 kronor för år	»	1 200
Arvode till en civilförsvarsöverläkare efter 6 000 kronor för år	»	6 000
Arvode till en militärassistent efter 1 080 kronor för år ..	»	1 080
Arvodet till övriga arvodestjänstemän hos civilförsvarsstyrelsen, <i>högst</i>	»	232 400
Arvoden och ersättningar för mistade kontanta avlöningsförmåner till inkvarteringschefer och representanter i militärbefälsstaber, <i>högst</i>	»	21 900
Arvoden till ledamöter, suppleanter och sekreterare i krigsskydds nämnden för kraftanläggningar	»	3 000
Summa kronor		460 000.

I arvodena till ovan särskilt angivna arvodestjänstemän har i förekommande fall inräknats avlöningstillägg motsvarande provisoriskt lönetillägg.

Kungl. Maj:t bemyndigade vidare civilförsvarsstyrelsen att — med gällande av kostnaderna härför från det i berörda anslagspost till arvoden och särskilda ersättningar upptagna beloppet å 232 400 kronor, i den mån beloppet därtill försloge — *dels* från och med den 1 juli 1946 tills vidare till och och med den 30 juni 1947 anställa följande arvodestjänstemän, nämligen 1 byråinspektör, 7 byråingenjörer, 1 byråsekreterare, 14 assistenter eller amanuenser, 2 ingenjörer, 1 kansliskrivare, 2 bokhållare och 1 montör, samtliga med vissa angivna maximiarvoden, *dels* å tekniska byrån under en tid av sex månader under budgetåret 1946/47 anställa en byråingenjör med visst maximiarvode, *dels* ock under samma budgetår använda ett belopp av 5 000 kronor till ersättning åt personer, som av styrelsen anlitas för uppehållande av kontakt med press, film och radio.

Framhållas må att de sålunda medgivna maximiarvodena för år räknat innefatta en kostnad, som med 25 320 kronor överstiger berörda belopp om 232 400 kronor, varför samtliga maximiarvoden icke kunna utnyttjas samtidigt.

Kungl. Maj:t meddelade därjämte föreskrifter angående arvoden och andra ersättningar till inkvarteringschefer innebärande, bland annat, att arvode finge utgå med högst 50 kronor i månaden.

Från avlöningsanslaget bestrides icke kostnaden för avlöning av personal, som anställts särskilt för civilförsvarets flyktingverksamhet.

Med utgångspunkt från att ett på 1945 års civilförsvarsutrednings betänkande grundat förslag angående civilförsvarsstyrelsens fredsorganisation icke komme att föreläggas 1947 års riksdag har *civilförsvarsstyrelsen* i en den 18 april 1947 dagtecknad promemoria lämnat vissa uppgifter till led-

ning för beräkningen av anslagen till civilförsvaret under budgetåret 1947/48. Civilförsvartsstyrelsen förutsätter härvid, att för instundande budgetår några mera väsentliga förändringar rörande styrelsens personalorganisation icke skola företagas. Styrelsen finner dock angeläget att vissa förändringar komma till stånd.

Civilförsvartsstyrelsen föreslår sålunda en reglering av vissa arvoden inom administrativ-kamerala byråns kamerala sektion. Denna sektion har tidigare stått under ledning av en byråintendent. Befattningen är förenad med ett årsarvode å 11 460 kronor. Civilförsvartsstyrelsen upplyser, att byråintendentsbefattningen stått vakant under den hittills förflutna delen av innevarande budgetår samt att de med befattningen förenade göromålen bestridas av en tidigare å sociala byrån placerad förste byråinspektör med ett årsarvode av 12 060 kronor. På sektionen vore vidare vakant en assistentbefattning med ett årsarvode av högst 9 060 kronor. Den senaste innehavaren av denna befattning, en civilekonom, avlönades numera från anslaget till Bidrag till flyktingars uppehälle, yrkesutbildning m. m. efter 10 800 kronor för år. Ifrågavarande befattningshavare hade att leda styrelsens kvarvarande flyktingverksamhet samt biträda vid en inom styrelsen pågående omfattande översyn av civilförsvarmaterielens förrådshållning. Denna översyn omfattade generalinventering av materielen, framförande av lagerbokföringen till nuläget, centralisering av förläggningsmaterielen samt undersökningar rörande en rationellare förvaring av den materiel, för vilkens vård kommunerna för närvarande bära ansvaret. Ett liknande förfaringsätt beträffande nämnda befattningshavares avlönande kunde icke tillämpas under budgetåret 1947/48, enär styrelsen räknade med att dess flyktingverksamhet skulle kunna vara avslutad med utgången av innevarande budgetår.

Civilförsvartsstyrelsen föreslår, att under budgetåret 1947/48 samtliga befattningar å kamerala sektionen bibehållas med undantag av förenämnda assistentbefattning med ett årsarvode av högst 9 060 kronor. Den förut omnämnde förste byråinspektören borde liksom hittills förordnas att med åtnjutande av egen lön bestrida intendents göromål. Härigenom skulle intendentsarvodet komma att stå oanvänt. För att möjliggöra fortsatt arbete med översyn av förrådshållningen hemställer styrelsen, att intendents arvode får utnyttjas för en biträdande intendent. Vidare erfordras enligt styrelsen i anledning av statens övertagande av kommunernas förpliktelser rörande vården av materiel ytterligare en assistent med årsarvode efter 6 060 kronor.

Civilförsvartsstyrelsen har vidare behandlat behovet av administrativa amanuenser och deras löneställning. Styrelsen anför härom:

I avlöningsstaten för innevarande budgetår är upptaget medel till två extra ordinarie amanuenser å första byrån i lönegrad Eo 18, löneklass 17, en amanuens å andra byrån och en å fjärde byrån, envar med årsarvode efter

8 460 kronor motsvarande bruttolönen i löneklass 17, samt en amanuens å riksbrandinspektörens avdelning med årsarvode efter 7 980 kronor, motsvarande bruttolönen i löneklass 16. Sedan innehavaren av sistnämnda befattning lämnat sin anställning, fullgöras med befattningen förenade göromål av amanuensen å andra byrån med uppbärande av lön å egen befattning.

Civildéforsvarsstyrelsen finner oundgängligt, att samtliga nu nämnda befattningar bibehållas under nästkommande budgetår. Civildéforsvarsstyrelsen beräknar i detta förslag samma utgifter för amanuenspersonalen under budgetåret 1947/48 som under innevarande budgetår, dock att årsarvodet för amanuensen å brandtekniska avdelningen måste för att locka sökande till befattningen höjas till 8 460 kronor. — Emellertid förutsätter styrelsen, att amanuenspersonalen skall komma i åtnjutande av förmåner, motsvarande dem, som reglerad befordringsgång innebär.

Vad härefter angår biträdespersonalen framhåller civildéforsvarsstyrelsen, att denna personal bör, oaktat styrelsens personal i övrigt ej inpassas i lönesystem, beredas ordinarie och extra ordinarie anställning, samt uttalar, att därest så icke blir fallet den nuvarande personalen ej torde kunna behållas eller nyrekrytering äga rum. Styrelsen föreslår därför följande befattningar för biträdespersonal:

1 kontorist	Eo 9
9 kanslibiträden	Eo 7
9 kontorsbiträden	A 4
8 kontorsbiträden	Eo 4
1 förste expeditionsvakt	Eo 7
1 expeditionsvakt	A 5
2 expeditionsvakter	Eo 5

Härjämte räknar styrelsen för nästkommande budgetår med ett behov av ytterligare fem kontorsbiträden för inventeringsuppgifter och lagerbokföring samt en expeditionsvakt, samtliga arvodesavlönade, för en sammanlagd årlig kostnad av 22 740 kronor.

Vid bifall till vad sålunda föreslagits har civildéforsvarsstyrelsen beräknat medelsbehovet till avlöningar under budgetåret 1947/48 såsom följer.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän upptager styrelsen till samma belopp som för innevarande budgetår eller 46 500 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har styrelsen till avlöningar åt arvodesavlönad personal beräknat ett belopp av 436 100 kronor. Därav belöpa å administrativa amanuenser 25 380 kronor. Vidare ingår ett arvode å 6 660 kronor för år, vilket för närvarande bestrides från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal. Arvodet uppbäres av en å utbildnings- och övningsbyran tjänstgörande pensionerad officer (överste), vilken huvudsakligen handlägger ärenden rörande vapenfria värnpliktigas utbildning i civildéforsvarstjänst.

Vidare föreslår styrelsen, att medel liksom hittills upptagas för årsarvode åt bevakningsinspektören med 1 200 kronor, civilförsvärsöverläkaren med 6 000 kronor och militärassistenten med 1 080 kronor. Till arvoden och ersättningar för mistade kontanta avlöningsförmåner åt inkvarteringschefer och representanter i militärbefälsstaber beräknar styrelsen 10 000 kronor. För arvoden till ledamöter, suppleanter och sekreterare i krigsskydds nämnden för kraftanläggningar beräknas 3 000 kronor samt till ersättning åt personal, som av styrelsen anlitas för uppehållande av kontakt med press, film och radio m. m., 5 000 kronor.

Tillhoppa beräknar styrelsen sålunda medelsbehovet under nu ifrågavarande anslagspost till 462 380 kronor.

Under posten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har styrelsen för grundlöner till de två befintliga extra ordinarie amanuenserna (Eo 18) avsett 11 268 kronor samt till grundlön för registratorsbefattningen (Ex 11) 4 208 kronor. Till grundlöner åt biträdespersonal beräknar styrelsen 95 454 kronor samt till arvoden åt dylik personal 22 740 kronor. Ett belopp av 15 000 kronor avses för extra utgifter för tillfällig kontorspersonal m. m. För avlöningar åt förrådspersonal vid styrelsens centralförråd i Stockholm beräknas 37 000 kronor.

Vidare begär styrelsen, att ett belopp av 20 000 kronor skall anvisas till sakkunniga, och anför till stöd härför:

Styrelsen avser att under nästkommande budgetår intensifiera sin verksamhet i fråga om översyn av gällande anvisningar. För detta ändamål erfordras stundom att särskilda experter tillkallas. Erfarenheten har visat, att utarbetande av anvisningar är ett synnerligen mångskiftande arbete, som i viss utsträckning fordrar kunskaper å specialiserade områden. Styrelsens egna tjänstemän kunna icke ensamma överspanna alla de kunskapsområden, varom här är fråga. Det är därför oundgängligen nödvändigt, att experter eller sakkunniga få tillkallas.

Tillhoppa skulle sålunda enligt styrelsens beräkning för den nu ifrågavarande anslagsposten erfordras 205 670 kronor.

Anslagsposten till rörligt tillägg upptager civilförsvärsstyrelsen till 22 300 kronor.

Styrelsen har härjämte föreslagit, att under särskild anslagspost skall beräknas ett belopp av förslagsvis 15 000 kronor till bestridande av kostnaderna för löneklassuppflyttningar för arvodespersonal. Styrelsen har erinrat om att huvuddelen av nämnda personal från och med den 1 oktober 1947 varit i tjänst oavbrutet under tre år. Det är enligt styrelsens mening skäligt, att befattningshavarna i fråga beredes mot löneklassuppflyttning svarande arvodesförhöjning.

Vid framläggande av förenämnda beräkningar har civilförsvärsstyrelsen icke tagit hänsyn till de löneökningar, som från och med den 1 juli 1947 skola tillkomma statliga befattningshavare i allmänhet. Styrelsen förklarar

sig emellertid förutsätta, att styrelsens arvodesanställda befattningshavare icke skola undandragas förmånen av nämnda löneökningar. Vid kostnadsberäkningarnas uppgörande ha vidare icke medtagits kostnadsökningar på grund av tillämpning av reglerad beföringsgång för amanuenspersonal.

Enligt civilförsvarsstyrelsens beräkningar skulle sålunda medelsbehovet under avlöningsanslaget, med tillämpning av gällande lönebestämmelser, uppgå till (46 500 + 462 380 + 205 670 + 22 300 + 15 000) 751 850 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundats till 752 000 kronor.

Över civilförsvarsstyrelsens promemoria ha yttranden avgivits av statskontoret och allmänna lönenämnden.

Statskontoret har anfört, att därest 1945 års civilförvarsutrednings förslag till civilförsvarets organisation m. m. icke bleve föremål för prövning vid innevarande års riksdag, det syntes ligga närmast till hands att låta den nuvarande organisationen vara i stort sett oförändrad även under budgetåret 1947/48. Vissa ändringar i den nuvarande personalorganisationen syntes dock vara av beskaffenhet att bära genomföras redan nu. Sålunda borde för amanuens- och biträdespersonalen vidtagas de löneförbättringar, som bleve en följd av den av riksdagen godkända beföringsgången. Därjämte ville statskontoret icke heller motsätta sig inrättande av en befattning i lönegrad Eo 7 som förste expeditionsvakt och två expeditionsvaktstjänster i lönegraden Eo 5. Likaså syntes skäligheten bjuda, att styrelsens förslag om en kontoristbefattning i lönegrad Eo 9 bifölles.

Statskontoret finner sig däremot icke kunna tillstyrka förslaget att en biträdande intendent får uppbära det för intendentstjänsten å administrativkamerala byrån avsedda arvodet, motsvarande 24 lönegraden. Detta arvode bör enligt statskontoret uppbäras av den förste byråinspektör, som uppehåller befattningen, varvid det för sistnämnda tjänst uppförda arvodet bör indragas. Statskontoret finner uteslutet, att den arvodist (arvode 9 060 kronor), som för erhållande av högre arvode en tid varit överförd på flyktingsanslaget, då han nu överföres till avlöningsanslaget, gives ett ytterligare förhöjt arvode. Likaså avstyrker statskontoret de för denna byrå begärda personalförstärkningarna. — Vad angår behovet av sakkunniga, för vilka styrelsen begärt ett anslagsbelopp å 20 000 kronor, finner statskontoret det samma i väsentlig mån undandraga sig statskontorets bedömande. Ämbetsverket finner dock sannolikt, att det begärda beloppet kan avsevärt beskäras.

Allmänna lönenämnden uttalar beträffande de av civilförsvarsstyrelsen föreslagna förbättringarna i personalens anställningsförhållanden följande:

Enligt lönenämndens mening vore det önskvärt, att de arvodesanställda befattningshavarna i allmänhet erhöles pensionsberättigande tjänster. Med hänsyn till den förestående omorganisationen av styrelsen torde det emellertid knappast vara lämpligt att för budgetåret 1947/48 inrätta dylika tjänster i någon större utsträckning. Vid bedömande av löneställningen för tjänste-

män med avlöning i form av arvode må emellertid beaktas, att 1945 års lönekommitté i sitt nyligen avgivna betänkande med förslag till statens allmänna avlöningsreglemente (S. O. U. 1947: 23) uttalat, att anställning mot arvode i största möjliga utsträckning borde undvikas och avvecklas för heltidsanställd personal. Därest de sakkunnigas förslag vinner statsmakternas bifall, torde en omprövning av anställningsvillkoren för förevarande tjänstemän komma till stånd. Vid denna omprövning synes kunna ifrågasättas, om icke för budgetåret 1947/48 befattningshavarna, i den mån desamma icke — i enlighet med vad nedan anföres — erhålla pensionsgrundande tjänster, i det nya avlöningssystemet böra erhålla ställning som extra tjänstemän. Frågan om till vilka lönegrader respektive befattningar böra hänföras, anser sig lönenämnden dock icke kunna bedöma med ledning av i ärendet lämnade uppgifter.

Vidkommande den arvodesanställda amanuenspersonalen anser lönenämnden hinder icke böra möta mot att dessa tjänstemän erhålla lönegradsplacerade befattningar och att den för amanuenspersonalen beslutade befordringsgången gives tillämplighet å dem. Lönenämnden vill ej heller framställa erinran mot att — på sätt civilförsvarsstyrelsen föreslagit — biträdes- och expeditionsvaktpersonalen erhålla ordinarie och extra ordinarie tjänster, varvid frågan om inplacering i högre löneklass än begynnelselöneklassen torde böra bedömas på grundval av det nya avlöningsreglementets bestämmelser.

Vidare bör nämnas, att *civilförsvarsstyrelsens personalförening* i en den 21 april 1947 ingiven skrivelse framfört vissa synpunkter på frågan om anställningsförhållandena inom civilförsvarsstyrelsen. Under framhållande av de olägenheter, som äro förbundna med ett uppskov beträffande den av civilförsvarsutredningen föreslagna regleringen av styrelsens avlöningsförhållanden, anför föreningen, att förslag till en fastare organisation för civilförsvarsstyrelsen borde kunna föreläggas årets lagtima riksdag utan att riksdagen beredes tillfälle taga ställning till civilförsvarets framtida organisation i dess helhet. Föreningen finner nämligen ostridigt, att ytterligare reglerade befattningar — utöver dem som redan finnas — äro erforderliga för civilförsvarsstyrelsens verksamhet även under en längre fredsperiod. Därest vissa befattningar, som föreslagits överförda å ordinarie eller extra ordinarie stat från och med budgetåret 1947/48, alltjämt komma att kvarstå som arvodesbefattningar, böra enligt föreningens mening arvoden för dessa befattningar utgå med belopp, som skulle utgått om befattningarna inplacerats i det statliga lönesystemet i enlighet med civilförsvarsutredningens förslag. Härvid anser föreningen hänsyn böra tagas till i civilförsvarsstyrelsens utlåtande och i personalföreningens därvid fogade skrivelse föreslagna ändringar i organisationen. Vidare anser personalföreningen, att de befattningshavare inom styrelsen, vilka den 1 oktober 1947 innehaft oförändrade arvoden i tre år, böra jämställas med sådana, som inneha ordinarie eller extra ordinarie anställningar. Befattningshavarna böra därför enligt föreningen vara berättigade att från och med 1 oktober 1947 erhålla ett förhöjt arvode. Slutligen säger sig personalföreningen utgå från att samtliga befattningshavare hos styrelsen komma i åtnjutande av den allmänna

löneökning, som statstjänstemän enligt riksdagens beslut komma att erhålla från och med den 1 juli 1947.

I det föregående har jag förordat ett uppskov med prövningen av civil- *Föredraganden.*
försvarsutredningens förslag rörande civilförsvarets framtida organisation till 1948 års riksdag. I anslutning härtill har jag framhållit som min mening, att i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till utredningens förslag inga väsentliga ändringar borde vidtagas beträffande civilförsvarets organisation.

Vad sålunda anförts torde i princip böra gälla även personalorganisationen inom civilförsvarsstyrelsen. Det oaktat äro emellertid anställningsförhållandena inom civilförsvarsstyrelsen sådana, att de motivera vissa jämkningar i den nuvarande organisationen. Av styrelsens den 1 april 1947 heltidsanställda personal, som uppgår till ett 80-tal tjänstemän, fränsett ett antal med avvecklingen av styrelsens flyktingverksamhet sysselsatta befattningshavare, inneha sålunda endast tre befattningshavare ordinarie anställning, varjämte extra ordinarie anställningsform förekommer i tretton fall, därav elva avseende lönegrad Eo 7 eller lägre. I övrigt tillämpas, bortsett från viss personal med kollektivavtalsreglerad anställning, arvodesanställning eller anställning som extra befattningshavare. Anledningen till att sistnämnda båda anställningsformer kommit att tillämpas i angivna omfattning är att frågorna rörande personalorganisationen för civilförsvarsstyrelsen icke ansetts böra lösas förrän förutsättningar erhållits för att pröva frågan om civilförsvarets verksamhet i fred. Med hänsyn till nu angivna förhållanden förordar jag i det följande vissa förbättringar beträffande särskilda personalgruppers anställningsförhållanden. Även i övrigt förordar jag vissa jämkningar, vilka synas kunna företagas utan att därmed det slutliga ställningstagandet till styrelsens organisation föregripes.

Jag övergår härefter att närmare behandla de frågor, vilka beröras i civilförsvarsstyrelsens promemoria.

Civilförsvarsstyrelsen har anmält, att å den administrativ-kamerala byråns kamerala sektion äro vakanta två befattningar som byråintendent och assistent med arvoden efter respektive 11 460 kronor och högst 9 060 kronor för år. Byråintendentens göromål bestridas av en från sociala byrån överflyttad förste byråinspektör med årsarvode om 12 060 kronor. Den tidigare innehavaren av assistentbefattningen, som tillika har att leda styrelsens kvarvarande flyktingverksamhet, avlönas numera från anslaget till Bidrag till flyktingars upphälle, yrkesutbildning m. m. med ett till 10 800 kronor förhöjt årsarvode. Civilförsvarsstyrelsen, som förutsätter att förste byråinspektören jämväl under nästa budgetår bör förordnas att med åtnjutande av det med nämnda befattning förenade arvodet bestrida intendentsgöromålen, föreslår att det härigenom alltjämt vakanta intendentsarvudet får utnyttjas för en biträdande intendent samt att assistentarvudet

om högst 9 060 kronor för år indrages. I stället skulle tillkomma en befattning som assistent med årsarvode efter 6 060 kronor.

I likhet med statskontoret anser jag, att den befattningshavare, som fullgör byråintendentens arbetsuppgifter, bör uppbära det med intendentstjänsten förenade arvodet och att befattningen som förste byråinspektör sålunda kan indragas. Arvodet för byråintendenten bör härvid jämkas till överensstämmelse med det arvode, som nu uppbäres av byråinspektören, eller till 12 060 kronor för år. Någon befattning som biträdande intendent kan jag icke tillstyrka. Det nuvarande assistentarvode om högst 9 060 kronor torde emellertid böra höjas till 10 800 kronor. Detta föranledes av de ökade göromål å sektionen, som sammanhånga med den förutsatta utvidgade statliga förrådsverksamheten. Av samma skäl har jag icke heller något att erinra mot att en ny assistentbefattning med arvode efter högst 6 060 kronor för år inrättas. De sålunda förordade ändringarna innebära en kostnadsminskning av omkring 4 000 kronor.

I frågan om tillämpning av reglerad befordringsgång för amanuenspersonalen må erinras, att hos civilförsvarsstyrelsen finnas sammanlagt fem befattningar för administrativa amanuenser, av vilka två äro placerade i lönegrad Eo 18 och övriga äro förenade med arvoden efter respektive 8 460, 8 460 och 7 980 kronor för år. Civilförsvarsstyrelsen har förutsatt, att amanuenspersonalen skall komma i åtnjutande av förmåner, motsvarande dem som den beslutade reglerade befordringsgången medför. Såväl statskontoret som allmänna lönenämnden ha anslutit sig till förslaget om tillämpning av den reglerade befordringsgången för berörda amanuenspersonal.

Icke heller jag finner hinder föreligga att beträffande ifrågavarande amanuenser tillämpa de grunder för reglerad befordran av amanuenspersonal, varom statsmakterna fattat beslut. Vad nu sagts torde böra gälla såväl de båda amanuensbefattningarna i lönegrad Eo 18 som de hittills arvodesreglerade befattningarna. Den härav betingade kostnadsökningen kan under nästa budgetår beräknas till cirka 3 200 kronor, inberäknat samtliga tillägg.

Reglerad befordringsgång har ifrågasatts även för viss biträdespersonal m. m. hos civilförsvarsstyrelsen. För närvarande finnas elva biträdes- och expeditionsvaktsbefattningar å extra ordinarie stat (4 kanslibiträden i Eo 7, 6 kontorsbiträden i Eo 4 och 1 expeditionsvakt i Eo 5). Några ordinarie befattningar för nu ifrågavarande personal finnas icke hos styrelsen. Civilförsvarsstyrelsen har föreslagit, att tillhoppa trettioen befattningar för biträdes- och expeditionsvaktspersonal skola placeras på ordinarie eller extra ordinarie stat i vissa angivna lönegrader. Förslaget sammanhänger delvis med de beslutade grunderna för reglerad befordringsgång för biträdespersonal men avser tillika tjänster, som icke omfattas av nämnda reglering.

På samma sätt som gäller amanuenspersonalen finner jag ej anledning till

erinran mot tillämpning av den beslutade reglerade befordringsgången å styrelsens biträdespersonal. Enligt vad jag inhämtat leder en sådan tillämpning till inrättande, bland annat, av tolv befattningar i lönegraden A 4. Vad angår styrelsens övriga i förevarande sammanhang framförda förslag, vilka tillstyrkts av allmänna lönenämnden helt och av statskontoret i fråga om vissa befattningar, synas icke heller betänkligheter behöva möta mot att ifrågavarande tjänster i begränsad omfattning uppföras på ordinarie och extra ordinarie stat utöver vad som följer av den reglerade befordringsgången. Sålunda förordar jag inrättande i enlighet med styrelsens förslag av en kontoristbefattning i lönegrad Eo 9, en befattning som förste expeditionsvakt i lönegrad Eo 7, en befattning som expeditionsvakt i lönegrad A 5 och en expeditionsvaktsbefattning i lönegrad Eo 5. Av de av styrelsen föreslagna fem nya kanslibiträdesbefattningarna i lönegrad Eo 7 anser jag mig tills vidare böra tillstyrka endast en. Till lönegrad Eo 11 (kansliskrivare) torde tillika böra överföras en för närvarande på Ex-plan upptagen registratorsbefattning. Den sammanlagda kostnadsökningen för biträdespersonalen på grund av vad nu föreslagits kan, inberäknat samtliga tillägg, uppskattas till 7 400 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat kommer, enär den högre tjänstemannapersonalen inom civilförsvarsstyrelsen alltjämt förutsättes vara till huvudsaklig del arvodesanställd, en markerad skillnad att föreligga i fråga om anställningsformerna i högre och lägre grader. Med hänsyn till vad styrelsen anfört om angelägenheten ur rekryteringssynpunkt av förbättrade anställningsförhållanden i de lägre graderna samt då svårigheter ej torde föreligga att vid behov överflytta framdeles eventuellt övertalig sådan personal till andra grenar av statsförvaltningen, finner jag emellertid angivna skillnad ej böra tillmätas avgörande betydelse.

Civilförsvarsstyrelsen har vidare hemställt om medel till anställande av dels ytterligare fem kontorsbiträden för uppgifter i samband med inventering och lagerbokföring av materiel ävensom en expeditionsvakt, dels också av särskilda sakkunniga intill ett belopp av 20 000 kronor för biträde vid översyn av gällande anvisningar för civilförsvarets verksamhet.

Då ett tillfälligt behov under nästa budgetår av biträdespersonal torde föreligga främst i anledning av de ökade arbetsuppgifter för civilförsvarsstyrelsen, som föranledas av den avsedda rationaliseringen av förrådshållningen av lokalt förvarad materiel samt statsverkets övertagande av kostnaderna för kommunernas nuvarande förrådshållning, anser jag mig böra biträda styrelsens framställning i denna del. Beträffande framställningen om medel för särskilda sakkunniga vill jag erinra om att styrelsen organiserats med tanke på att inom densamma i huvudsak skall finnas representerad sakkunskap på de områden, som sammanhånga med civilförsvarets verksamhet. Särskilt forskningsanslag står härjämte till styrelsens förfogande. Det behov av expertis, som icke kan tillgodoses inom ramen av sålunda förelig-

gande anslag, torde vara relativt begränsat. Med hänsyn härtill anser jag att medelsbehovet i denna del torde kunna begränsas till 15 000 kronor.

Civildéforsvarsstyrelsen har härjämte förutsatt, att styrelsens arvodesanställda befattningshavare icke skola undandragas förmånen av de allmänna löneökningar, som från och med den 1 juli 1947 avses skola tillkomma statstjänstemän å löneplan. Styrelsen har vidare ansett, att de arvodesanställda befattningshavare, vilka den 1 oktober 1947 varit med oförändrat arvode i tjänst oavbrutet under tre år, bör beredas mot löneklassuppflyttning svarande arvodesförhöjning.

I likhet med civildeforsvarsstyrelsen finner jag rimligt, att de löneökningar, som föranledas av den allmänna löneregleringen, i skälig omfattning komma jämväl den arvodesanställda personalen vid styrelsen tillgodo. Härvid bör emellertid beaktas, att arvodena i vissa fall ha avvägrt under huvudsakligt hänsynstagande till lönenivån på allmänna arbetsmarknaden, i vilket fall behovet av kompensation torde vara mindre än där arvode direkt eller indirekt fastställts i anslutning till lönenivån för jämförlig befattning på löneplan. Sedan de allmänna avlöningsbestämmelserna för tiden från och med den 1 juli 1947 fastställts, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att pröva, i vad mån därav böra föranledas jämkningar i fråga om de avlöningsförmåner, som tillkomma innehavare av oregrerade tjänster inom civildeforsvarsstyrelsen. Därvid torde jämväl frågan om förmåner motsvarande löneklassuppflyttningar böra upptagas till prövning.

Jag övergår härefter till beräkning av de särskilda posterna under avlöningsanslaget.

Anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän är för innevarande budgetår upptagen med 46 500 kronor. Vid bifall till mina i det föregående framlagda förslag om inrättande av tolv ordinarie kontorsbiträdesbefattningar och en ordinarie expeditionsvaktsbefattning skulle för nästkommande budgetår under nu ifrågavarande post erfordras ytterligare 38 500 kronor med tillämpning av nu gällande avlöningsbestämmelser. Då emellertid vissa ordinarie kontorsbiträden kunna beräknas komma att uppehålla högre icke-ordinarie befattningar, torde uppräknningen av anslagsposten kunna begränsas till ett belopp av 21 000 kronor. Anslagsposten skulle i enlighet härmed uppgå till (46 500 + 21 000) 67 500 kronor.

Under anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, har för innevarande budgetår anvisats tillhopa 460 000 kronor. Härav belöper ett belopp av 435 100 kronor på befattningshavare hos styrelsen, inberäknat bevakningsinspektören, civildeforsvarsöverläkaren och militärassistenten ävensom personer, vilka av styrelsen anlitas för uppehållande av kontakt med press, film och radio m. m. Beloppet 435 100 kronor understiger som tidigare nämnts med 25 320 kronor den årliga summan av de av Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1946 fastställda arvodena. För arvoden, motsvarande dem som innevarande budgetår skola bestridas från beloppet å 435 100 kronor, har civildeforsvarsstyrel-

sen beräknat en kostnad av 442 720 kronor under budgetåret 1947/48. Då jag icke kan tillstyrka anvisande av högre belopp för ifrågavarande befattningar än som stått till förfogande innevarande budgetår, anser jag att det av civilförsvarsstyrelsen beräknade beloppet bör nedsättas till 435 100 kronor.

Från angivna belopp bör dragas kostnadssumman för de tre amanuensbefattningar, vilka enligt mitt i det föregående framlagda förslag skola lönegradsplaceras med tillämpning av reglerna om befordringsgång för amanuenspersonal. Beloppet bör med anledning härav minskas med 25 380 kronor.

Civilförsvarsstyrelsen har föreslagit, att ett arvode å 6 660 kronor, vilket för närvarande bestrides från anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal och uppbäres av en å utbildnings- och övningsbyrå tjänstgörande pensionerad officer, under nästa budgetår skall bestridas från nu ifrågavarande anslagspost. Häremot har jag icke något att erinra. Anslagsposten bör sålunda uppräknas med angivna belopp.

För innevarande budgetår har till arvoden och ersättningar för mistade kontanta avlöningsförmåner till inkvarteringschefer och representanter i militärbefälsstaber anvisats ett belopp av 21 900 kronor. Till arvoden till ledamöter, suppleanter och sekreterare i krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar har anvisats ett belopp av 3 000 kronor. Civilförsvarsstyrelsen har för nästkommande budgetår beräknat motsvarande belopp till 10 000 respektive 3 000 kronor. Civilförsvarsstyrelsens beräkningar i denna del torde böra godtagas.

Anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, skulle enligt dessa beräkningar uppgå till $(435\ 100 - 25\ 380 + 6\ 660 + 10\ 000 + 3\ 000)$ 429 380 kronor.

Till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal har för innevarande budgetår anvisats ett belopp av 182 000 kronor. Av propositionen 294/1946 framgår, att härav ett belopp av 37 000 kronor avsetts för avlöningar till förrådspersonal. Civilförsvarsstyrelsen har beräknat medelsbehovet under ifrågavarande post till 205 670 kronor, varav å förrådspersonal belöpa 37 000 kronor och å sakkunniga 20 000 kronor.

Jag beräknar medelsbehovet till grundlöner enligt nu gällande avlöningsbestämmelser till fem amanuenser, å vilka reglerna om befordringsgång för dylik personal enligt mitt förslag skola tillämpas, till 30 300 kronor under nästkommande budgetår. Kostnaderna för grundlöner till biträdespersonal beräknar jag till 59 800 kronor, vartill kommer ett belopp av 22 740 kronor för avlöning av tillfällig biträdespersonal.

Till ersättningar åt sakkunniga beräknar jag, såsom jag tidigare anfört, ett belopp av 15 000 kronor, och till avlöningar till förrådspersonal anser jag böra upptagas samma belopp som för innevarande budgetår eller 37 000 kronor.

Med hänsyn till vad jag anfört vid behandlingen av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän bör vidare nu ifrågavarande anslagspost uppräknas med 15 000 kronor.

Kostnaderna för avlöningar till övrig icke-ordinarie personal skulle sålunda utgöra (30 300 + 59 800 + 22 740 + 15 000 + 37 000 + 15 000) 179 840 kronor. För avlöningar till vikarier vid sjukdom m. m. torde angivna belopp böra uppräknas till 190 000 kronor.

Kostnaderna för rörligt tillägg beräknar jag till 25 400 kronor.

Enligt vad jag sålunda förordat skulle vid tillämpning av nu gällande avlöningsbestämmelser avlöningsstaten för civilförsvarsstyrelsen sluta å ett belopp av (67 500 + 429 380 + 190 000 + 25 400) 712 280 kronor.

Anslagsposterna böra härefter omräknas med anledning av den allmänna löneregleringen, varvid de torde böra upptagas med följande belopp.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	97 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	»	475 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	265 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	13 000
		<hr/>
	Summa kronor	850 000

Vid den uppräknings av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, som sålunda ägt rum, har viss hänsyn även tagits till de arvodeshöjningar, motsvarande löneklassuppflyttningar, vilka kunna komma i fråga. Då emellertid en exakt beräkning av medelsbehovet för detta ändamål liksom för de arvodesförhöjningar, som föranledas av den allmänna löneregleringen, icke kan nu verkställas, torde anslagsposten för nästa budgetår böra upptagas med förslagsvis beräknat belopp. Med beaktande härav torde anslaget i dess helhet böra uppföras med 850 000 kronor för budgetåret 1947/48.

2. Civilförsvarsstyrelsen: Omkostnader.

Till ifrågavarande ändamål finnes å riksstaten för budgetåret 1946/47 upptaget ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 29 juni 1946 fastställt följande omkostnadsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas under budgetåret 1946/47.

Omkostnadsstat.

1. Sjukvård m. m., <i>förslagsvis</i>	kronor	1 500
2. Reseersättningar, <i>förslagsvis</i>	»	55 000
3. Expenser, <i>förslagsvis</i>	»	94 000
4. Publikationstryck, <i>förslagsvis</i>	»	45 000
5. Omkostnader för representanter i militärbefälsstaber, <i>förslagsvis</i>	»	2 500
6. Omkostnader för krigsskyddsnämnden för kraftanläggningar, <i>förslagsvis</i>	»	2 000
		<hr/>
	Summa kronor	200 000.

Kungl. Maj:t har vidare föreskrivit,

att anslagsposterna till reseersättningar, publikationstryck och omkostnader för representanter i militärbefälsstaber icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas,

samt att av anslagsposten till expenser må för nedan angivna ändamål tagas i anspråk följande belopp, nämligen

1. Expenser för eget behov		
a) lyse, <i>förslagsvis</i>	kronor	2 000
b) övriga expenser, <i>högst</i>	»	67 000
2. Expenser för annat än eget behov, <i>förslagsvis</i>	»	25 000.

I sin promemoria den 18 april 1947 beräknar *civilförsvarsstyrelsen* i huvudsak samma belopp för omkostnader under budgetåret 1947/48 som under innevarande budgetår, dock att delposten till reseersättningar med hänsyn till den ökade reseverksamhet, som påkallas av statens övertagande av förrådshållningen av civilförsvarsmateriel, och ökade traktamentskostnader anses böra höjas till 60 000 kronor, varemot delposten till omkostnader för representanter i militärbefälsstaber beräknas kunna sänkas till 500 kronor.

I enlighet härmed uppskattar styrelsen det totala anslagsbehovet för omkostnader under nästkommande budgetår till 203 000 kronor.

Statskontoret anser att omkostnadsanslaget icke bör uppföras med högre belopp än 200 000 kronor.

I huvudsak finner jag mig kunna godtaga *civilförsvarsstyrelsens* beräkning av ifrågavarande anslag. Enligt vad jag inhämtat synes emellertid med ledning av den hittillsvarande belastningen under innevarande budgetår av anslagsposten till expenser för annat än eget behov (cirka 6 000 kronor för tre kvartal) en begränsning av nämnda anslagspost till förslagsvis 12 000 kronor vara möjlig. Med beaktande härav beräknar jag medelsbehovet under ifrågavarande anslag för nästkommande budgetår till 190 000 kronor.

Föredraganden.

Övriga anslag för civilförsvaret.

3. Civilförsvaret: Utbildning vid statens civilförsvarsskola samt vid kurser, anordnade av länsstyrelserna.

För budgetåret 1946/47 har under ifrågavarande rubrik anvisats ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

Från anslaget bestridas, förutom rena kurskostnader, vissa ersättningar till i utbildning deltagande personal. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 februari 1946 skall sålunda till befattningshavare inom civilförsvaret, som icke är landsfiskal eller landsfiskalsassistent, under deltagande i utbildningskurs, som för flera civilförsvarsområden anordnas av *civilförsvarsstyrelsen* eller länsstyrelsen eller på dessa myndigheters föranstaltande utgå viss rese-

och traktamentsersättning. Rörande det närmare innehållet av sagda beslut hänvisas till propositionen 1946: 294 (s. 34—35).

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 juni 1946 ha härjämte meddelats vissa bestämmelser, avseende ersättning för mistad arbetsinkomst. Föreskrifterna gälla icke civilförvarschef eller ställföreträdare för dylik eller statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet, som är befattningshavare inom allmänna civilförsvarets ordningstjänst eller distriktschef, civilförvarsfogde eller ersättare för dem, i vilket hänseende motsvarande spörsmål reglerats i annat sammanhang, ej heller i fall där deltagande jämlikt 20 § civilförvarslagen skall anses ske i kommunal anställning. Enligt beslutet äger deltagare i utbildningskurs, som för flera civilförvarsområden anordnas av civilförvarsstyrelsen eller länsstyrelse eller på föranstaltande av sådan myndighet, uppbära ersättning för arbetsinkomst, varom han på grund härav går miste. Ersättning må utgå allenast om och i den mån inkomstminskningen överstiger den lön, som för den tid inkomstminskningen avser tillkommer vederbörande enligt det för personal i det allmänna civilförsvaret gällande avlöningsreglementet, samt må i intet fall vare sig utgå med högre belopp än efter 12 000 kronor för år eller överstiga de sammanlagda löneförmåner, som för motsvarande tid uppbäras av den högst avlönade befattningshavaren vid polisväsendet inom civilförvarsområdet.

I sitt tidigare omförmälda yttrande den 7 mars 1947 över civilförvarsutredningens betänkande har *civilförvarsstyrelsen* framhållit, att det belopp — 60 000 kronor — av innevarande budgetårs anslag, som avsetts för utbildning vid statens civilförvarsskola, medgåve avhållandet av endast 11 kurser, samtliga av förhållandevis kort varaktighet. Med hänsyn till kravet på befälspersonalens utbildning i anslutning till det för närvarande pågående organisationsarbetet syntes det emellertid önskvärt, att under nästkommande budgetår åtminstone 15 kurser avhöllas. Den ökning av medelsbehovet för civilförvarsskolan, som härigenom uppstode, beräknade styrelsen till i runt tal 30 000 kronor. För utbildningen vid statens civilförvarsskola erfordrades sålunda enligt styrelsens beräkningar under nästkommande budgetår ett belopp av sammanlagt 90 000 kronor. Härvid hade styrelsen utgått från att ersättningar för förlorad arbetsinkomst till deltagare i utbildning vid civilförvarsskolan skulle liksom för närvarande bestridas av de medel, vilka ställdes till förfogande för länsstyrelsernas kursverksamhet.

I sin den 18 april 1947 avgivna promemoria upprepar civilförvarsstyrelsen sitt anslagsäskande, såvitt gäller civilförvarsskolan. I fråga om länsstyrelsernas kursverksamhet anför styrelsen, att länsstyrelserna beräknat sitt medelsbehov till cirka 131 000 kronor. Av ekonomiska skäl funne civilförvarsstyrelsen behovet av medel för länsstyrelsernas del böra uppskattas till 85 000 kronor. Slutligen beräknar civilförvarsstyrelsen 25 000 kronor för inspelning av undervisningsfilm.

Civildöforsvarsstyrelsen föreslår sålunda, att det sammanlagda medelsbehovet under ifrågavarande anslag beräknas till (90 000 + 85 000 + 25 000) 200 000 kronor.

Statskontoret anser, att anslaget bör bibehållas vid nuvarande belopp 125 000 kronor.

Vid anmälan av civildöforsvarets anslagsfrågor för innevarande budgetår *Föredraganden.* erinrade jag rörande nu ifrågavarande anslag bland annat om att civildöforsvarsplikten för utbildnings- och övningsändamål för år 1946 — vad angår i civildöforsvaret inskriven personal — inskränkts till att omfatta dem, som voro inskrivna för befälsbefattning, och att det vid sådant förhållande syntes för upprätthållande av civildöforsvarets effektivitet nödvändigt, att ökad vikt lades vid den vid statens civildöforsvarsskola och av länsstyrelserna bedrivna centrala utbildningsverksamheten. På grund härav tillstyrkte jag en höjning av anslaget för innevarande budgetår från 100 000 till 125 000 kronor. Denna höjning godkändes av statsmakterna.

Civildöforsvarsstyrelsen har för nästkommande budgetår hemställt om en höjning av anslaget till 200 000 kronor, varav 90 000 kronor för den av styrelsen centralt bedrivna verksamheten vid statens civildöforsvarsskola, 85 000 kronor för den av länsstyrelserna bedrivna verksamheten samt 25 000 kronor för inspelning av undervisningsfilm.

Det synes vara av största vikt för möjligheten att upprätthålla en begränsad beredskap inom civildöforsvarets kärnorganisation, att den högre befälspersonalen inom civildöforsvarsområdena erhåller viss utbildning. Det ligger i sakens natur, att behovet av sådan utbildning ökats sedan numera en tid förflutit efter upphörandet av krigsårens mera omfattande utbildningsverksamhet för befälspersonalen. Den mest kvalificerade utbildningen erhålles otvivelaktigt vid de av civildöforsvarsstyrelsen och länsstyrelserna anordnade kurserna. Med hänsyn till begränsningen av de utbildningspliktigas antal läser det vidare mångenstädes te sig mindre lämpligt att inom de skilda civildöforsvarsområdena anordna lokala kurser. På grund härav anser jag mig böra för nästkommande budgetår förorda en höjning av anslaget till den av civildöforsvarsstyrelsen och länsstyrelserna anordnade kursverksamheten. Höjningen torde dock kunna begränsas till 25 000 kronor.

Jag förutsätter, att ersättningar till den i utbildningen deltagande personalen skola utgå i enlighet med nu gällande bestämmelser samt att dessa ersättningar skola bestridas direkt av statsmedel utan kommun såsom mellanhand. Härvid utgår jag från att kurserna med hänsyn till bland annat situationen på arbetsmarknaden förläggas på sådant sätt, att ersättning för mistad arbetsinkomst kommer i fråga endast i den mån så är oundgängligen nödvändigt.

Den förskjutning av utbildningsverksamheten mot central utbildning, som blir följden av det nu sagda, medför att staten tar på sig kostnader, som

kommunerna eljest skulle ha fått bidra till. Då denna konsekvens överensstämmer med vad civilförvarsutredningen föreslagit om överflyttande i betydande utsträckning av kostnaderna för civilförsvaret å statsverket men å andra sidan icke innefattar något föregripande av det slutliga ställningstagandet i denna fråga, finner jag mig böra godtaga densamma.

Civilförvarsstyrelsen har upprepat sin framställning från föregående år om anvisande av 25 000 kronor till inspelning av undervisningsfilm för civilförsvaret. Denna skulle avse att dels åskådliggöra den grundläggande utbildningen, dels ock giva befäls- och specialistpersonal inom civilförsvaret en kompletterande undervisning i vissa detaljer av deras tjänst. I avbidan på resultatet av den då pågående civilförvarsutredningen ansåg jag mig vid behandlingen av föregående års framställning icke kunna biträda densamma. Numera synes mig läget hava såtillvida klarnat, att några större förändringar beträffande innehållet i den grundläggande utbildningen icke torde vara att förvänta. Vid sådant förhållande synes det mig lämpligt, att under nästa budgetår åtgärder efter Kungl. Maj:ts beprövande kunna vidtagas för inspelning av en film, avsedd för sistnämnda utbildning. Kostnaderna härför, som icke kunna nu närmare angivas, torde få bestridas från förevarande anslag.

Jag föreslår sålunda, att ifrågakvarande anslag för budgetåret 1947/48 upptages med 150 000 kronor.

4. Civilförsvaret: Bidrag till riksluftskyddsförbundet.

För budgetåret 1946/47 har till bidrag till riksluftskyddsförbundet anvisats ett anslag av 126 500 kronor.

Genom beslut den 18 oktober 1946 har Kungl. Maj:t föreskrivit följande disposition av anslaget.

Åndamål	Kronor
A. Riksförbundets verksamhet.	
Bidrag till kanslipersonalens avlöningar, <i>högst</i>	10 000
» » lokalhyra, <i>högst</i>	4 000
» » centrala instruktörskurser, <i>högst</i>	25 000
» » upplysnings- och propagandaverksamheten, <i>högst</i> ..	5 400
Ersättning till en av Kungl. Maj:t utsedd revisor	600
B. Länsförbundens verksamhet.	
Bidrag till avlöning av chefsinstruktörer och sekreterare (kassaförvaltare), <i>högst</i>	30 000
» » expenser, <i>högst</i>	6 500
» » utbildnings- och repetitionskurser för instruktörer, <i>högst</i>	20 000
» » resekostnadsersättningar och traktamenten till chefsinstruktörer, <i>högst</i>	25 000

Summa kronor 126 500.

I skrivelse den 11 februari 1947 har riksluftskyddsförbundet, under hänvisning till vad civilförvarsutredningen anfört i sitt betänkande, anhållit om statsbidrag till verksamheten under budgetåret 1947/48 med ett till 186 500 kronor förhöjt belopp. Av den föreslagna ökningen hänför sig ett belopp av 15 000 kronor till ytterligare instruktörsutbildning samt ett belopp av 45 000 kronor till ifrågasatta arvoden till s. k. områdesinstruktörer.

Civilförvarsstyrelsen har i sin promemoria den 18 april 1947 för budgetåret 1947/48 upptagit samma belopp som för innevarande budgetår eller 126 500 kronor. I promemorian erinrar civilförvarsstyrelsen vidare om en av styrelsen i yttrande över civilförvarsutredningens betänkande gjord hemställan, att 15 000 kronor måtte anvisas för budgetåret 1947/48 till bidrag till andra organisationer än riksluftskyddsförbundet för utbildning av allmänna civilförsvarets personal. I nämnda yttrande hade styrelsen framhållit, att fråga om medverkan vid sådan utbildning uppkommit, såvitt anginge lottarörelsen och Sveriges kvinnliga bilförares riksförbund. Härvid hade förutsatts, att statsbidrag skulle för ändamålet utgå till nämnda organisationer. Överläggningar förestode om de närmare formerna för deras medverkan i berört hänseende, varför fasta hållpunkter icke föreläge för beräklandet av kostnaderna för ifrågavarande utbildning. Styrelsen föreslår, att sagda utbildningsverksamhet får försöksvis i begränsad omfattning komma till stånd under instundande budgetår samt att nysnämnda belopp å 15 000 kronor anvisas härför.

Riksluftskyddsförbundets uppgifter ligga dels på upplysningens och propagandans, dels ock på utbildningens område. I båda hänseendena utgör förbundets och dess underorganisationers verksamhet ett värdefullt komplement till de statliga civilförvarsorganens verksamhet. Föredraganden.

Den omständigheten, att jag förordat ett uppskov med det närmare fastställandet av civilförsvarets fredstida organisation och verksamhet i särskilda hänseenden, föranleder icke någon minskning av den betydelse riksluftskyddsförbundets verksamhet har för främjande av det frivilliga civilförvarsintresset.

Då jag icke heller förutsatt någon begränsning av den obligatoriska utbildningen under nästa budgetår, komma förbundets uppgifter jämväl på detta område att kvarstå. Härjämte utgår jag från att instruktörsutbildningen fullföljes efter hittills tillämpade riktlinjer.

De betydelsefulla uppgifter, som sålunda komma att föreligga för riksluftskyddsförbundets del även under nästkommande budgetår, föranleda enligt min mening, att någon minskning av det statliga bidraget till förbundets verksamhet icke bör ske. Å andra sidan torde den ökning av statsbidragsgivningen, som av förbundet ifrågasatts med utgångspunkt från civilförvarsutredningens förslag, i det nu inträdda läget icke heller böra ifrågakomma.

Bidraget till riksluftskyddsförbundet beräknar jag sålunda även för nästkommande budgetår till 126 500 kronor.

Jag finner mig vidare icke böra framställa någon erinran mot civilförsvarsstyrelsens förslag om upptagande i riksstaten av ett anslag å 15 000 kronor för bidrag till andra frivilliga organisationer för medverkan vid utbildning.

I händelse av bifall till vad jag sist förordad torde benämningen å förevarande anslag böra ändras till Bidrag till vissa frivilliga organisationer. Det sammanlagda medelsbehovet under ifrågavarande anslag beräknar jag enligt det ovan sagda till (126 500 + 15 000) 141 500 kronor.

5. Civilförsvaret: Övnings- och försöksverksamhet.

Å riksstaten för budgetåret 1946/47 har till ifrågavarande ändamål anvisats ett förslagsanslag av 95 000 kronor.

Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t för samma budgetår fastställt följande stat för användningen av ifrågavarande anslag.

Stat.

1. Kostnader för försöksverksamhet ävensom — i begränsad omfattning — övningar anordnade av civilförsvarsstyrelsen eller länsstyrelserna enligt civilförsvarsstyrelsens anvisningar, <i>högst</i>	kronor 90 000.
2. Kostnader för gasskyddslaboratorier (arvoden och materiel), <i>högst</i>	» 5 000.
	<hr/> Summa kronor 95 000.

Civilförsvarsstyrelsen föreslår i promemorian den 18 april 1947, att för budgetåret 1947/48 anvisas oförändrat belopp.

Föredraganden.

I rådande läge finner jag det angeläget, att försöks- och forskningsverksamheten på hithörande område kan fortsättas i syfte att klarlägga de tekniska spörsmål, som sammanhånga med civilförsvarets verksamhet. Jag tillstyrker därför civilförsvarsstyrelsens förslag om anvisning av samma belopp härtill som för innevarande budgetår eller högst 90 000 kronor.

Civilförsvarsövningar i obligatorisk form torde icke böra ifrågakomma under budgetåret 1947/48. På samma sätt som under innevarande budgetår bör emellertid givas möjlighet att av nyssnämnda belopp, 90 000 kronor, taga i anspråk en mindre del för sådana på frivilligt deltagande grundade övningar, som kunna finnas önskvärda exempelvis i samband med militära övningar.

Till kostnader för gasskyddslaboratorier synes jämväl böra avses oförändrat belopp, 5 000 kronor.

Sammanlagt bör alltså under ifrågavarande anslag anvisas (90 000 + 5 000) 95 000 kronor.

6. **Civildförsvaret: Engångsanskaffning av materiel.**

Förevarande anslag tillgodoföres jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 26 oktober 1945 inkomsterna vid försäljning av viss civildförsvarmateriel. Då dessa inkomster beräknats täcka medelsbehovet för nya anskaffningar under budgetåret 1946/47, har anvisning av medel för nämnda budgetår ej skett. Enligt vad civildförsvarsstyrelsen uppgiver uppgick behållningen å anslaget den 31 mars 1947 till i runt tal 3 665 000 kronor.

Civildförsvarsstyrelsen hänvisar i sin promemoria den 18 april 1947 till ett av 1945 års civildförvarsutredning i dess betänkande framlagt förslag om ytterligare anskaffning av alarmeringsanordningar. Enligt förslaget bör till alarmeringsanläggningar inom orter, där sådana anläggningar nu icke finnas, beräknas 165 000 kronor. Till komplettering av befintliga anläggningar m. m. beräknas 50 000 kronor. Slutligen erfordras enligt styrelsen 210 000 kronor till utrustning för telefonalarmering. Det totala medelsbehovet angives sålunda till (165 000 + 50 000 + 210 000) 425 000 kronor.

Vid antagandet av gällande civildförvarslagstiftning förutsattes, att viss anskaffning av materiel för civildförsvaret skulle ske direkt på statsverkets bekostnad. Efter civildförvarsberedskapens upphörande har nämnda anskaffning starkt begränsats. Under innevarande år ha sålunda under förevarande anslag medel disponerats allenast för utbyggnad av alarmeringsanordningar samt för ett av särskilda övergångsförhållanden motiverat inköp av skyddsrumsmateriel. *Föredraganden.*

För budgetåret 1947/48 har civildförsvarsstyrelsen som nämnts hemställt att få disponera sammanlagt 425 000 kronor för anskaffning och installering av ytterligare alarmeringsanordningar m. m. Av nämnda belopp avser 165 000 kronor anskaffning av alarmeringsanläggningar för nya orter, 50 000 kronor komplettering av befintliga anläggningar m. m. samt 210 000 kronor anskaffning av utrustning för telefonalarmering. För motsvarande ändamål innevarande år har beviljats respektive 50 000, 50 000 och 72 000 kronor.

I fråga om anskaffningen av alarmeringsanordningar anfördes i samband med anslagsbehandlingen för innevarande budgetår, att behovet av dylika anordningar syntes bliva bestående, även om civildförsvarets verksamhetsformer eljest underkastades förändring, samt att beträffande åtgärderna för telefonalarmering därjämte ekonomiska skäl talade för åtgärdernas vidtagande i samband med planerad automatisering av telefonnätet. Dessa skäl, vilka alltjämt torde äga giltighet, böra enligt min mening föranleda en fortsatt anskaffning av alarmeringsutrustning även under budgetåret 1947/48.

Jag är dock icke beredd att tillstyrka en utvidgning av anskaffningen i den omfattning som civilförsvarsstyrelsen föreslagit.

Vad först angår anskaffningen av alarmeringsanläggningar för nya orter har jag inhämtat, att för 165 000 kronor samtliga orter med mer än 1 000 innevånare, för vilka särskilt civilförsvaret planerats, skulle bli försedda med alarmeringsanordningar. Enligt min mening bör under nästa budgetår inköp icke ske i större omfattning än under det innevarande och förty här- för beräknas allenast 50 000 kronor. Mot styrelsens förslag om upptagande av ett oförändrat belopp av 50 000 kronor till komplettering av befintliga anläggningar m. m. har jag intet att erinra. Vad slutligen beträffar utrustning för telefonalarmering finner jag sådan böra anskaffas endast i samband med automatisering av nya telefonstationer eller utvidgning av redan automatiserade stationer, där tidigare angivna ekonomiska synpunkter göra sig gällande. Däremot bör tillsvidare anstå med anskaffning av larmutrustning vid redan befintliga automatstationer, vilka sakna sådan utrustning. Enligt vad jag inhämtat erfordras för en sålunda begränsad anskaffning i runt tal 180 000 kronor.

Jag föreslår sålunda, att för anskaffning av alarmeringsanordningar för budgetåret 1947/48 må under ifrågavarande anslag disponeras (50 000 + 50 000 + 180 000) 280 000 kronor. Då den beräknade behållningen å anslaget kommer att avsevärt överstiga angivna medelsbehov, erfordras ej nyanvisning av medel.

7. Civilförsvaret: Anskaffning av viss förbrukningsmateriel.

För detta ändamål har för budgetåret 1946/47 anvisats ett förslagsanslag å 75 000 kronor.

Civilförsvarsstyrelsen föreslår att för budgetåret 1947/48 beräknas en- handa belopp.

*Föredragan-
den.*

Från förevarande anslag bestridas kostnader för anskaffning av viss förbrukningsmateriel, huvudsakligen avsedd för den lokala civilförsvarsutbildningen samt för övningar.

Med hänsyn till den förhållandevis ringa belastning av anslaget, som enligt vad jag inhämtat förekommit under innevarande budgetår, torde en icke oväsentlig begränsning av medelsanvisningen för budgetåret 1947/48 vara möjlig.

Jag föreslår, att för budgetåret 1947/48 anvisas 50 000 kronor till ifråga- varande ändamål.

8. Civilförsvaret: Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.

Under ifrågavarande rubrik har för budgetåret 1946/47 anvisats ett förslagsanslag av 280 000 kronor. Anslaget är avsett att tagas i anspråk för i huvudsak följande ändamål.

Verksamheten vid centralförrådet i Stockholm m. m.	kronor	20 000
Förvaring och underhåll av materiel för internatförläggningar	»	60 000
Kontroll och efterbesiktning av gasskyddsmateriel	»	20 000
Transport av materiel	»	30 000
Underhåll och reparation av viss materiel	»	150 000
Summa kronor		280 000.

Civilförsvarsstyrelsen har i framställning till Kungl. Maj:t den 15 februari 1947 framlagt resultatet av en utredning angående förutsättningarna för att till statliga förråd indraga den till kommunerna utlämnade statliga civilförsvarsmaterielen. Kommunernas förrådskostnader uppgingo enligt en av styrelsen redovisad undersökning för år 1945 till omkring 735 000 kronor, varav cirka 475 000 kronor för förrådslokaler och 260 000 kronor för förrådspersonal. I fråga om nu rådande förhållanden på området anför civilförsvarsstyrelsen:

Förhållandena inom de olika länen skifta i förevarande avseende. Inspektionsresor, som företagits av befattningshavare hos civilförsvarsstyrelsen, ha utvisat, att inom vissa län i allo tillfredsställande lagringsförhållanden kunnat åstadkommas med riktigt utnyttjande av lokala resurser till relativt begränsade kostnader. I andra län åter ha helt tillfredsställande sådana förhållanden ej varit för handen. I stort sett har dock anledning till mera betydande anmärkningar ej förekommit, ehuru dock vissa svårigheter förelagat, särskilt å mindre orter, att erhålla lämpliga förrådsutrymmen. Å större och medelstora orter ha sådana svårigheter kunnat med god vilja från vederbörande kommuns sida övervinnas. Jämväl å mindre orter ha, i den mån nybyggnad för offentliga ändamål (skolbyggnad, kommunalhus) ägt rum, lämpliga utrymmen kunnat reserveras för civilförsvarsmaterielen. Kvar står emellertid, att i vissa fall fullt tillfredsställande förrådslokaler icke kunnat erhållas. Effektiviteten i fråga om översyn och kontroll av materielen har varierat å olika orter. Där förrådsförvaltare erhållit erforderlig vägledning i ämnet, ha i allmänhet goda förhållanden rått i förevarande hänseende. Sedan civilförsvarsstyrelsen under hösten 1946 uppdragit åt länsstyrelserna att utöva den närmaste statliga kontrollen över materielvården, lämnas sådan vägledning nu i ökad omfattning.

Av det anförda framgår, yttrar civilförsvarsstyrelsen, att materielen numera i huvudsak förvarades på ett ur materielvårdssynpunkt tillfredsställande sätt men att dock vissa brister förefunnos i fråga om materielvården. Då härtill komme, att en decentraliserad förvaring i vissa fall kunde ställa sig mer kostnadskrävande än en centraliserad, hade civilförsvarsstyrelsen upptagit till prövning, huruvida ett lämpligare förvaringssätt kunde ernås genom materielens centralisering till statliga förråd. Emellertid förutsatte civilförsvarsstyrelsen, att under alla förhållanden övningsförråd och i viss mindre utsträckning mobiliseringsförråd måste finnas å de olika orterna. Beträffande centralisering av materiel i övrigt kunde i huvudsak två olika former för centraliseringen komma i fråga. Materielen kunde sammanföras

antingen till ett eller ett par centralförråd inom varje län (alternativ I) eller ock till ett eller ett begränsat antal centralförråd för hela riket (alternativ II).

Civildörsvarsstyrelsen redovisar härefter de tekniska och ekonomiska förutsättningar för centralisering enligt något av de båda alternativen. Styrelsen har härvid på grund av rådande lokalbrist funnit en centralisering icke kunna ske annat än efter nybyggnad av förrådslokaler. Kostnaderna härför beräknas till 2 850 000 kronor enligt alternativ I och 2 606 000 kronor enligt alternativ II, ersättningar för tomtmark oberäknade. Kostnaderna för materielens försändande till centralförråden, inklusive emballage, uppskattas till i förra fallet cirka 200 000 kronor och i senare fallet omkring 240 000 kronor. Kostnaderna för förrådspersonal under normala förhållanden, sedan ett övergångsbehov av extra arbetskraft upphört, uppgå enligt styrelsens beräkningar till 276 000 kronor för år vid alternativ I och 147 000 kronor vid alternativ II. Civildörsvarsstyrelsen fortsätter:

Civildörsvarsmaterielen är lokalt bunden, d. v. s. den är avsedd att i första hand komma till användning inom bestämt, avgränsat område. Uppenbart är, att betydande fördelar ur beredskaps- och transportsynpunkt vinnas genom att förvara materielen å de orter, där densamma är avsedd att komma till användning. Nu angivna förhållande, som talar för en decentraliserad förvaring av materielen men mot en alltför centraliserad förvaringsform, bör enligt civildörsvarsstyrelsens mening tillmätas stor betydelse. En uppläggning av samtlig materiel i ett eller ett fåtal för hela riket gemensamma förråd innebär vidare — därest fullträffsäkra förrådslokaler ej användas — mycket stora risker ur beredskapssynpunkt. Erinras må, att civildörsvarsstyrelsen — i enlighet med gällande lagstiftning — eftersträvar en spridning av för landets försvarskraft viktiga förråd. Civildörsvarsstyrelsen bör ej själv utan starka skäl för civildörsvarsmaterielens del eftersätta de principer i förevarande hänseende, vilka styrelsen önskar se förverkligade.

Till följd av vad sålunda anförts finner civildörsvarsstyrelsen alternativ II ej böra ifrågakomma, därest icke betydande ekonomiska och tekniska fördelar kunna vinnas därmed. Såvitt nu kan bedömas, är enligt styrelsens mening så icke fallet. Civildörsvarsstyrelsen vill icke heller för närvarande förorda en allmän övergång från nuvarande system till centralisering länsvis och anför härom:

En sådan övergång erfordrar omfattande nybyggnader av förrådslokaler. Då den nuvarande förrådshållningen kan anses i huvudsak tillfredsställande i fråga om materielens vård, synes det med hänsyn till rådande brist å materiel och arbetskraft icke lämpligt att nu sätta i gång så omfattande byggnadsarbeten, varom fråga är. Civildörsvarsstyrelsen anser, att i fråga om nybyggnad av förrådslokaler viss återhållsamhet bör iakttagas jämväl med hänsyn därtill, att för närvarande är ovisst, i vilken utsträckning civildörsvarsmateriel i framtiden skall hållas lagrad. För övrigt kunna i ej ringa mån försvars- och beredskapssynpunkterna åberopas jämväl mot en allmän centralisering länsvis. Emellertid synes centralisering av materielen böra ske inom sådana län, där tillfredsställande förrådslokaler ej eljest kunna

erhållas ävensom då de totala förvaringskostnaderna kunna genom centraliseringen avsevärt nedbringas.

I enlighet med vad sålunda anförts finner civilförvarsstyrelsen, att frågan om upprättande av centralförråd inom länen bör prövas från fall till fall. Förutsättningen för en dylik centralisering torde dock vara, att kommunernas nuvarande ekonomiska förpliktelser beträffande materiel överförs på statsverket. Eljest skulle en centralisering till statliga förråd av materiel i vissa län av kommuner inom övriga län uppfattas såsom en orättvisa mot dem. Ej heller föreläge för närvarande fasta hållpunkter för bedömande av den kostnadsminskning, som i de särskilda fallen kunde komma att uppstå. En jämförelse mellan nuvarande kommunala kostnader och de kostnader, som skulle uppkomma för ett centralförråd, kunde nämligen i många fall bli missvisande. På många orter kunde troligen rationaliseringsåtgärder vidtagas — exempelvis genom överföring av materiel från ett förråd till andra närbelägna förråd — varigenom nuvarande kostnader skulle kunna nedbringas. Å andra sidan hade erfarenheten ådagalagt, att en decentraliserad effektiv materielvård komme att ställa sig dyrbarare å vissa orter än nu tillgängliga siffror utvisade. Därest emellertid kostnaderna för materielvården helt överfördes på staten, torde en anpassning såväl ekonomiskt som tekniskt kunna lättare genomföras i fråga om materielens förvaring samt betingelserna för en rationalisering på förevarande område bättre kunna bedömas.

Slutligen framlägger civilförvarsstyrelsen vissa synpunkter beträffande den materiel, som upplagts i av statsverket bekostade läns- eller kommunförråd (utrustning för internatförläggningar för evakuerade). Härvid framhålles, att betingelserna för denna materiels centralisering vore delvis andra än beträffande övrig materiel, enär densamma dels vore oöm och kunde förvaras i kallförråd, dels icke vore med hänsyn till den tillämnade användningen lokalt bunden. Styrelsen beräknar, att sammanföringen av denna materiel kan vara avslutad under hösten 1947.

Beträffande anslagsbehovet under budgetåret 1947/48 har civilförvarsstyrelsen i promemorian den 18 april 1947 för nästa budgetår beräknat oförändrat belopp eller 280 000 kronor till förvaring av materiel genom statens försorg i hittillsvarande omfattning. Därest i enlighet med civilförvarsutredningens förslag kommunernas nuvarande förpliktelser för förvaring av materiel överförs å staten, finge särskilda medel anvisas härför. Utredningen har uppskattat kostnaderna härför till 730 000 kronor. Styrelsen fortsätter:

Uppenbarligen föreligga stora svårigheter att ens tillnärmelsevis beräkna utgifterna för här avsedda ändamål för budgetåret 1947/48. Styrelsen erinrar sålunda därom, att, såsom styrelsen anmält i skrivelse den 15 februari 1947, rationaliserings- och centraliseringsåtgärder kunna bli i viss utsträckning erforderliga i fråga om den för närvarande kommunförvarade materiel. Kostnaderna härför kunna icke med någon större säkerhet beräknas.

Civildéforsvarsstyrelsen begränsar sig till att föreslå, att för här angivna ändamål anvisas ett förslagsanslag å 1 000 000 kronor för budgetåret 1947/48. Av skäl som ovan sagts bör anslaget beräknas förslagsvis.

Statskontoret anser frågan om statens övertagande av kommunernas förpliktelser rörande vården av civildéforsvarsmaterielen böra upptagas till övertagande först i samband med prövningen av organisationen i sin helhet.

Föredraganden.

I kommuns allmänna uppgift jämlikt civildéforsvarslagen ingår jämväl skyldighet att ombesörja förvaring och underhåll av civildéforsvarsmateriel. Statsbidrag till kostnader härför utgår icke.

Viss förrådshållning bestrides likväl av statsverket. Den materiel, varom här är fråga, utgöres huvudsakligen av gasskyddsmateriel, som förvaras centralt i Stockholm, samt materiel för internatförläggningar, som upplagts i speciella läns- eller kommunförråd. Kostnaderna härför liksom för viss kontroll, efterbesiktning, underhåll och reparation av materiel bestridas från förevarande anslag.

Det torde här böra framhållas, att anskaffningsvärdet av den statliga civildéforsvarsmaterielen efter vissa försäljningar enligt uppgift av civildéforsvarsstyrelsen i framställningen den 15 februari 1947 utgör cirka 38,1 miljoner kronor, varav omkring 23 miljoner kronor belöpa å gasmasker och behållare till sådana. Viss del förvaras såsom redan nämnts i styrelsens huvudförråd i Stockholm, medan den övriga och ojämförligt största delen av materielen huvudsakligen förvaras å cirka 400 olika orter i riket.

På sätt framgår av det tidigare anförda har civildéforsvarsstyrelsen verkställt utredning angående möjligheterna att centralisera förrådshållningen av sådan civildéforsvarsmateriel, som nu är utlämnad till det lokala civildéforsvaret och för vars förvaring kommunerna alltså äro ansvariga. Styrelsen har därvid, under framhållande bland annat av att en fullständigt eller länsvis genomförd centralisering skulle kräva omfattande nybyggnader av förrådslokaler, uttalat sig för att frågan om sammanförande av materiel inom länen prövas från fall till fall och tillstyrker en centralisering endast inom sådana län, där tillfredsställande förrådslokaler ej eljest kunna erhållas, ävensom då de totala förvaringskostnaderna kunna genom centraliseringen avsevärt nedbringas.

I likhet med civildéforsvarsstyrelsen finner jag, att en sådan fullständig centralisering av den statliga civildéforsvarsmaterielen, som kräver omfattande nybyggnader, i nuvarande läge icke bör ske. Häremot tala såväl kostnadsynpunkter som de rådande materiel- och arbetskraftssvårigheterna. I stort sett synas även de nuvarande förvaringsförhållandena motsvara rimliga anspråk. Sammanförande av materiel bör därför endast ske, där förhållandena på grund av lokalsvårigheter m. m. äro mindre tillfredsställande eller där ur ekonomisk synpunkt ett dylikt sammanförande eljest ter sig rationellt.

Redan i samband med redogörelsen för de allmänna frågor, vilka sam-

manhånga med civilförsvarets verksamhet under instundande budgetår, har jag framhållit, att särskilda skäl tala för att de kommunerna åvilande kostnader, som äga samband med förrådshållningen av statlig civilförsvarmateriel, överföras å statsverket. Dessa skäl sammanhånga med den förordade rationaliseringen av förrådsförvaringen, vilken, åven om därmed avses en endast i begrånsad omfattning genomförd centralisering till statliga förråd, kommer att befria vissa kommuner från förvaringskostnader av nu avsett slag. Råttvisesynpunkter tala för att statsverket övertager kostnaderna jämvål för förvaringen av den materiel, som kommer att kvarbliva på sina nuvarande upplågningsplatser. Det torde få erinras om att den låtnad för kommunernas del, som vinnes med den förordade och av materielvårdssynpunkter betingade överflyttningen av ansvaret för förrådsförvaringen, överensståmmar med civilförsvarsutredningens förslag om fördelningen av kostnaderna för civilförsvaret.

Ett icke obetydligt ökat medelsbehov under nu förevarande anslag blir följden av den föreslagna kostnadsöverflyttningen. Kommunernas förvaringskostnader under år 1945 uppgingo till i runt tal 730 000 kronor. Då vissa besparingar böra kunna påråknas i samband med rationaliseringsåtgårderna men å andra sidan kostnadsökningar på sina håll kunna uppkomma på grund av utbyte av olåmpliga lokaler och transporter i anslutning dårtill, anser jag i likhet med civilförsvarsstyrelsen det ökade medelsbehovet böra beråknas med utgångspunkt från angivna belopp. Anslaget till den redan nu av staten ombesörjda förrådshållningen uppgår innevarande budgetår till 280 000 kronor och någon begrånsning av kostnaderna hårför synes icke böra åga rum.

I anledning av vad nu anförts beråknar jag det sammanlagda medelsbehovet under förevarande anslag för budgetåret 1947/48 till ett till 1 000 000 kronor avrundat belopp. Anslaget bör liksom nu vara av förslagsanslags natur.

9. Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmåna skyddsrum m. m.

Till och med budgetåret 1945/46 ha till statsbidrag till kommuner för anordnande av allmåna skyddsrum m. m. anvisats anslag om tillhoppa 24 300 000 kronor. Med ingången av budgetåret 1946/47, för vilket budgetår nya medel icke anvisats, har dårjåmte till anslaget överfårts behållningen å ett å tillågsstat II till riksstaten för budgetåret 1943/44 anvisat reservationsanslag å 500 000 kronor till Civilt luftskydd: Planlåggning för källarmursgenombrott i sammanhångande kvartersbebyggelse.

Anslaget är avsett för utbetalning av statsbidrag *dels* i enlighet med av Kungl. Maj:t den 24 november 1944 meddelade generella beståmmelser om statsbidrag för anordnande av skyddsrum, *dels* i enlighet med av Kungl.

Maj:t för varje särskilt fall meddelade beslut om statsbidrag för anordnande av radio för civilförvarsändamål, *dels ock* för planläggning av källarmursgenombrott.

Civilförvarsstyrelsen har i sitt yttrande den 7 mars 1947 över civilförvarsutredningens förslag anfört bland annat följande:

Av nämnda 24 300 000 kronor ha intill den 1 mars 1947 disponerats cirka 22 900 000 kronor. Emellertid förelågo vid sagda tidpunkt framställningar om statsbidrag för allmänna skyddsrum och skolskyddsrum till ett sammanlagt belopp av cirka 3 300 000 kronor. Härav belöpte å skolskyddsrum cirka 700 000 kronor. Statsbidrag för anordnande av skyddsrummen skall vid bifall till framställningarna utgå med två tredjedelar eller i runt tal 2,2 miljoner kronor. Vidare har civilförvarsstyrelsen förhandsgranskat ritningar till ett antal anläggningar, för vilkas anordnande framställningar om statsbidrag framdeles kunna förväntas. Kostnaderna för dessa anläggningar uppskattas till cirka 600 000 kronor, till vilka kostnader, därest utredningens förslag om statsbidragets ökning till tre fjärdedelar godtages, kan beräknas utgå statsbidrag med 450 000 kronor. Slutligen beräknar civilförvarsstyrelsen, att statsbidrag å 1 000 000 kronor erfordras under nästkommande budgetår för ytterligare anläggningar. Det sammanlagda behovet av medel för statsbidrag till anordnande av allmänna skyddsrum och skolskyddsrum uppskattar civilförvarsstyrelsen sålunda till 3 650 000 kronor eller efter avdrag av befintlig behållning (1 400 000 kronor) 2 250 000 kronor.

Av de medel, som böra nyanvisas för statsbidrag till skyddsrum, beräknar civilförvarsstyrelsen 1 000 000 kronor vara erforderliga för skolskyddsrum. Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag automatiskt till kostnader för anordnande av skolskyddsrum; dock skola dylika skyddsrum enligt de i proposition nr 320/1945 uppdragna riktlinjerna endast anordnas i nybyggda undervisningsanstalter. Självfallet föreligga stora svårigheter att förutse, i vilken utsträckning undervisningsanstalter komma att nyinrättas, och därmed behovet av medel för skyddsrum åt dem. Med hänsyn härtill finner civilförvarsstyrelsen erforderligt, att medelsanvisning för detta ändamål behandlas fristående från övriga skyddsrum samt att särskilt förslagsanslag årligen anvisas för anordnande av skolskyddsrum.

I promemorian den 18 april 1947 vidhåller civilförvarsstyrelsen sitt anslagsäskande i förevarande del.

Civilförvarsstyrelsen föreslår sålunda, att under reservationsanslaget Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. för budgetåret 1947/48 anvisas 1 250 000 kronor samt att för samma budgetår upptages ett förslagsanslag med benämning Bidrag till kommuner för anordnande av skolskyddsrum å 1 000 000 kronor. Härjämte föreslår civilförvarsstyrelsen, att under förstnämnda anslag bör, i enlighet med ett av 1945 års civilförvarsutredning avgivet förslag, beräknas en särskild anslagspost om 3 000 000 kronor för bidrag till kostnader för civilförvarsåtgärder vid kommunala tekniska verk.

Föredraganden. Från förevarande anslag bestridas som nämnts kostnader för statsbidrag till kommuner för dels skyddsrummandamål, dels civilförvarsradio och dels

planläggning av källarmursgenombrott i sammanhängande kvartersbebyggelse. Civilförsvarsstyrelsens framställning för nästa budgetår avser anvisning av medel för statsbidrag till skyddsrum samt för ett nytillkommande ändamål, nämligen civilförvarsåtgärder vid kommunala tekniska verk. Där- emot påkallas icke medel till civilförvarsradio och planläggning av källarmursgenombrott.

Vad först angår frågan om anslag till civilförvarsåtgärder vid kommunala tekniska verk — varmed åsyftas exempelvis utförande av vitala delar av vattenledningsverk på fullträffsäkert sätt — vill jag icke bestrida angelägenheten ur civilförvarssynpunkt av att anordningar vidtagas för säkerställande av de för befolkningen även under krig viktiga leveranserna av vatten, gas, elektricitet m. m. Spörsmålet angående omfattningen under fred av dylika åtgärder inom civilförvarets ram bör emellertid enligt min uppfattning bedömas samtidigt med de allmänna frågorna om civilförvarets fredsorganisation. Jag anser mig därför icke böra förorda civilförvarsstyrelsens framställning härutinnan.

Vidkommande härefter medelsbehovet för statsbidrag till skyddsrum- ändamål har jag i samband med tidigare redogörelse för allmänna frågor utgått från att hittills vidtagna inskränkningar på skyddsrummsbyggandets område skola tillsvidare bestå. Dessa inskränkningar innebära, att skyddsrum anordnas endast i samband med nybyggnader samt att utförandet be- gränsas till sådana delar av skyddsrummen, vilka av tekniska skäl böra anordnas samtidigt med fastighetens uppförande.

De skyddsrum, till vilkas anordnande bidrag utgår till kommun från före- varande anslag, utgöras av dels allmänna skyddsrum, vilka avses för de i 22 § civilförvarslagen angivna ändamål, och dels sådana skyddsrum för undervisningsanstalt, för hamn eller annat trafikföretag av vikt för den all- männa samfärdseln än järnväg eller flyglinje, vilka icke äro allmänna skyddsrum. Omfattningen av de allmänna skyddsrummen bestämmes i orga- nisationsplanerna för civilförvarsområdena. Då sådana planer icke fast- ställts eller avses skola fastställas under budgetåret 1947/48, följer att all- männa skyddsrum under nästa budgetår komma att anordnas endast efter frivilligt åtagande från kommuns sida. Övriga nu ifrågavarande skydds- rum — s. k. skol- och trafikskyddsrum — anordnas på grund av direkt föreskrift i civilförvarslagen. Då medelsbehovet för statsbidragsgivningen till skyddsrum i skolor sammanhänger med nybyggnadsverksamheten och därför svårigen kan beräknas, har civilförvarsstyrelsen föreslagit att för ändamålet skall beräknas ett särskilt förslagsanslag. Då emellertid i sam- band med det slutliga ställningstagandet till frågan om civilförvarets freds- organisation andra omläggningar kunna erfordras beträffande anslagen å riksstaten till civilförvaret, finner jag lämpligast att statsbidrag till skol- skyddsrum bestridas från förevarande anslag jämväl under budgetåret 1947/48.

Civildöforsvarsstyrelsen har beräknat medelsbehovet till 1 250 000 kronor för allmänna skyddsrum samt 1 000 000 kronor för skolskyddsrum. I betraktande av den ringa omfattning, vari nya allmänna skyddsrum kunna förväntas anordnade, torde enligt min uppfattning en icke oväsentlig begränsning av medelsanvisningen vara möjlig. Jag föreslår, att för budgetåret 1947/48 ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor anvisas för hithörande ändamål.

10. Civildöfsvaret: Bidrag till kommuner för anskaffande av materiel m. m.

För innevarande budgetår har anvisning av medel ej skett under ifrågavarande reservationsanslag. Å anslaget finnes emellertid en icke obetydlig behållning, huvudsakligen avseende medel, som överförts till anslaget med ingången av budgetåret 1945/46. Vid sistnämnda tidpunkt överfördes sålunda dels kvarstående belopp av för budgetåret 1944/45 under anslaget till Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum anvisade medel om 5 000 000 kronor för statsbidrag till anordnande av källarmursgenombrott och dels av behållningarna å reservationsanslagen till Civilt luftskydd: Gasskyddsutrustning, Förberedande åtgärder för mottagande av evakuerad civilbefolkning m. m. och Anskaffande av utrustning till luftskyddshärbärgen och rörliga utspisningsenheter m. m. ett belopp av 1 000 000 kronor. Av sistnämnda belopp avsågs hälften till anskaffning av materiel för blockorganisationen och hälften till viss materielanskaffning i samband med organisationsplanernas fastställande. Behållningen å anslaget uppgick vid ingången av budgetåret 1946/47 till i runt tal 5,9 miljoner kronor.

Anslaget är avsett för bestridande av statsbidrag till anordnande av källarmursgenombrott ävensom för anskaffande av materiel för blockorganisationen samt för viss annan materielanskaffning m. m. i enlighet med fastställda organisationsplaner. Härjämte disponeras anslaget för utgivande, jämlikt punkten 6 i övergångsbestämmelserna till civildöforsvarslagen, av statsbidrag till kommuner för materiel, utrustning eller annan egendom för civildöforsvarsändamål, som anskaffats före lagens ikraftträdande.

Civildöforsvarsstyrelsen har i promemorian den 18 april 1947 anført, att annan nyanvisning av medel under ifrågavarande anslag icke erfordrades under budgetåret 1947/48 än som kunde föränledas av en den 25 september 1946 av styrelsen avlåten skrivelse angående statsbidrag till Stockholms stad för vissa före civildöforsvarslagens ikraftträdande havda luftskyddskostnader.

Föredraganden. Under ifrågavarande anslag ha sammanförts kostnader för statsbidrag till kommuner för materielanskaffning och andra åtgärder av engångsnatur. Sålunda avses från anslaget skola utgå statsbidrag till kommuner till kost-

nader för källarmursgenombrott, för anskaffande av materiel för blockgrupper eller eljest i enlighet med fastställda organisationsplaner samt för vissa kostnader från tiden före civilförsvarens ikraftträdande.

Vad först angår medelsbehovet för bidrag till kommuner för anordnande av källarmursgenombrott uttalade jag vid behandlingen av motsvarande anslag för innevarande budgetår, att man borde framgå med stor försiktighet vid verkställande av sådana åtgärder och iakttaga en avvaktande hållning, där så kunde anses ske. Liknande återhållsamhet finner jag böra iakttagas under nästkommande budgetår.

Anskaffning av materiel torde icke böra ifrågakomma under budgetåret 1947/48. Jag erinrar härvid om att organisationsplaner för civilförsvarsområdena icke avses skola fastställas under budgetåret.

Vidkommande slutligen behovet av medel för statsbidrag jämlikt punkten 6 av övergångsbestämmelserna till civilförsvarenslagen till vissa äldre civilförsvarskostnader har för innevarande budgetår närmast avsetts att för ändamålet ianspråktaga den del av anslaget, ursprungligen 1 000 000 kronor, som beräknats för statsbidrag till anskaffning av materiel för blockgrupper samt för viss materielanskaffning m. m. i enlighet med fastställda organisationsplaner. Ansökningar om statsbidrag jämlikt sagda övergångsbestämmelse äro för närvarande föremål för Kungl. Maj:ts prövning och ytterligare sådana torde komma att ingivas. I den mån så erfordras torde för tilldelande av statsbidrag av förevarande slag få användas jämväl den del av anslaget, som avsetts för källarmursgenombrott. Vad angår prövningen av ansökningar jämlikt punkten 6 i övergångsbestämmelserna till civilförsvarenslagen har jag, därest riksdagen ej framställer erinran häremot, för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att denna prövning skall, i den mån så visar sig lämpligt, uppdragas åt civilförsvarsstyrelsen i enlighet med av Kungl. Maj:t fastställda allmänna grunder.

11. Civilförsvaret: Bidrag till kommuner till kostnaderna för vissa arvoden m. m.

För budgetåret 1946/47 har till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner till kostnaderna för vissa arvoden m. m. anvisats ett förslagsanslag av 300 000 kronor. Anslaget är avsett till statsbidrag för arvoden och annan ersättning till civilförsvarschefer, ställföreträdare för civilförsvarschef och civilförsvarspliktig personal. Statsbidrag utgår jämlikt 47 § 3 mom. a) civilförsvarenslagen med kostnadens hela belopp i vad avser avlöning och annan ersättning till civilförsvarschef och ställföreträdare. Under tid, då civilförsvarsberedskap icke råder, utgår på grund av stadgandet i 47 § 1 mom. nämnda lag statsbidrag till ersättning åt annan personal än civilförsvarschef och ställföreträdare med $\frac{2}{3}$ av kostnaden.

Föreskrifter angående arvode m. m. åt sådan civilförsvarschef och ställ-

företrädare för dylik, vilken icke är statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet, äro givna i kungörelsen den 22 december 1944, nr 817. Häri stadgas bland annat, att civilförsvarsstyrelsen skall indela civilförsvarsområdena i fem grupper. I var och en av dessa grupper skall arvode under tid, då civilförsvarsberedskap icke råder, utgå med ett för gruppen bestämt belopp, som stiger från 360 kronor för år i lägsta gruppen till 1 800 kronor för år i högsta gruppen. Till sådan ställföreträdare för civilförsvarschef, som förordnats att självständigt fullgöra vissa på civilförsvarschefen eljest ankommande uppgifter, skall, där fråga icke är om statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet, utgå arvode med belopp, som bestämmas av länsstyrelsen. Arvodet må icke utan Kungl. Maj:ts medgivande bestämmas till högre belopp än hälften av det belopp som må utgå till civilförsvarschefen i civilförsvarsområdet, därest denne icke är statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet. I kungörelsen finnas härjämte bestämmelser om ersättning för minskad arbetsinkomst till civilförsvarschef och ställföreträdare.

Genom beslut den 8 februari 1946 har Kungl. Maj:t meddelat bestämmelser rörande arvode till sådan civilförsvarschef och ställföreträdare för dylik, som är statsavlönad befattningshavare vid polisväsendet. Bestämmelserna ha genom beslut den 22 november 1946 förlängts att gälla intill dess arbetet med upprättande av förslag till organisationsplaner inom civilförsvarsområdena i det väsentliga slutförts, dock längst till och med den 30 juni 1947. Enligt ifrågavarande bestämmelser äger civilförsvarschef erhålla arvode med högst hälften av arvodet för den grupp civilförsvarsområdet tillhör. Beträffande arvode till ställföreträdare gälla bestämmelser motsvarande de i förenämnda kungörelse intagna.

För civilförsvarscheferna i Stockholms, Göteborgs och Malmö civilförsvarsområden gälla särskilda bestämmelser, meddelade av Kungl. Maj:t den 22 december 1944 och den 16 januari 1946.

Beträffande avlöning och annan ersättning till övrig personal inom allmänna civilförsvaret gäller avlöningsreglementet den 15 juli 1944, nr 546.

Civilförsvarsstyrelsen anför i fråga om anslagsbehovet under budgetåret 1947/48 följande:

För budgetåret 1947/48 uppskattar civilförsvarsstyrelsen kostnaderna för arvodet åt civilförsvarschefer och ställföreträdare åt dessa till 215 000 kronor. Sålunda utgöra årsarvodet för civilförsvarschefer, som icke äro statsavlönade befattningshavare vid polisväsendet, cirka 125 000 kronor samt årsarvodet enligt nu gällande grunder till övriga civilförsvarschefer cirka 68 000 kronor. I fråga om sistnämnda civilförsvarschefer förutsätter civilförsvarsstyrelsen, att särskilt arvode skall utgå jämväl under hela nästkommande budgetår, även om arbetet med upprättande av förslag till organisationsplaner hinner dessförinnan avslutas. Länsstyrelserna ha uppskattat utgifterna för rese- och traktamentsersättning samt ersättning för mistade inkomster enligt 3 § kungörelsen 1944/817 åt civilförsvarschefer till cirka

33 000 kronor samt avlöningar och andra ersättningar till personal i det allmänna civilförsvaret till cirka 231 000 kronor. Å sistnämnda belopp utgår statsbidrag med två tredjedelar och å övriga belopp utgår fullt statsbidrag.

Enligt ovan gjorda beräkningar skulle sålunda erfordras (215 000 + 33 000 + 231 000) 402 000 kronor.

Med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna vill civilförsvarsstyrelsen föreslå, att för budgetåret 1947/48 till ifrågakvarande ändamål anvisas ett förslagsanslag å 350 000 kronor.

Statskontoret framhåller, att för bedömandet av förslaget om fortsatt arvode åt civilförsvarscheferna erfordrades närmare utredning om de arbetsuppgifter, som komme att åvila dessa befattningshavare.

På sätt av den föregående redogörelsen framgår bestridas från föreva-*Föredraganden.*
rande anslag statsbidrag till kommuner för arvoden och andra ersättningar, som utgivas till civilförsvarschefer och ställföreträdare för dylika ävensom till viss annan civilförsvarspliktig personal. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 22 november 1946 må arvoden, varom här är fråga och till vilka fullt statsbidrag utgår, av länsstyrelse utbetalas direkt till vederbörande befattningshavare.

Såvitt gäller civilförsvarschefer och ställföreträdare, vilka innehava statsavlönad befattning vid polisväsendet, har rätten till arvode hittills reglerats genom särskilda av Kungl. Maj:t meddelade, tidsbegränsade beslut. I vad avser tiden fram till den 1 juni 1945, då civilförsvarsberedskap rådde, grundades dylikt beslut på ett av riksdagen lämnat bemyndigande för Kungl. Maj:t att efter verkställd utredning av behovet ur synpunkten av civilförsvarsuppgifternas tillfredsställande fullgörande under civilförsvarsberedskap tillägga dylika civilförsvarschefer (ställföreträdare) arvoden med högst samma belopp, som skulle utgå till civilförsvarschef (ställföreträdare), vilken ej vore statsavlönad befattningshavare. Sedan beslut om civilförsvarsberedskapens upphörande i huvudsaklig del från och med den 1 juni 1945 meddelats, framhölls i propositionen 1945: 320, under hänvisning till att betydande uppgifter av organisatorisk natur kvarstode för civilförsvarscheferna och deras ställföreträdare, att nyssnämnda bemyndigande borde utsträckas att äga tillämpning jämväl för tid, då civilförsvarsberedskap icke rådde. Riksdagen framställde icke erinran häremot. Såsom tidigare angivits utgå för närvarande intill dess arbetet med upprättande av förslag till organisationsplaner inom civilförsvarsområdena i det väsentliga slutförts, dock längst till och med den 30 juni 1947, arvoden med högst hälften av arvodesbeloppet för den grupp civilförsvarsområdet tillhör.

Arbetet med organisationsplanernas uppgörande kan, på sätt jag i annat sammanhang påpekat, väntas inom flertalet civilförsvarsområden sträcka sig in på budgetåret 1947/48. Under hela budgetåret kunna vidare andra organisatoriska uppgifter, avseende bland annat upprätthållande av perso-

nalorganisationen i enlighet med planerna, förutses komma att i icke obetydlig mån betunga civilförsvarscheferna. Jag har därför, därest ej riksdagen framställer invändning däremot, för avsikt föreslå Kungl. Maj:t att tillerkänna civilförsvarschefer och ställföreträdare, som äro statsavlönade befattningshavare vid polisväsendet, arvoden med nu utgående belopp jämväl under hela nästföljande budgetår.

Arvoden till civilförsvarschefer och ställföreträdare böra vid det förhållandet, att fullt statsbidrag utgår till kommun härför, av praktiska skäl alljämt utbetalas direkt av statsmedel utan kommun som mellanhand.

Mot civilförsvarsstyrelsens medelsberäkningar under ifrågavarande anslag finner jag i och för sig icke anledning till invändning. Med hänsyn till den jämväl av styrelsen framhållna osäkerheten av beräkningarna föreslår jag likväl, att för budgetåret 1947/48 under anslaget upptages allenast samma belopp som för innevarande budgetår eller 300 000 kronor.

12. Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för utbildning m. m.

Under rubriken Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för utbildning m. m. har å riksstaten för budgetåret 1946/47 upptagits ett förslagsanslag å 700 000 kronor.

Genom beslut den 29 juni 1946 har Kungl. Maj:t fastställt följande stat för användningen av anslaget:

Stat.

1. Bidrag till kostnader för viss kommunerna åvilande lokal utbildning och övning av personal för civilförsvarsändamål, <i>förslagsvis</i>	kronor 300 000
2. Bidrag till administrationskostnader för inkvartering och därmed sammanhängande sociala åtgärder, <i>förslagsvis</i>	» 100 000
3. Bidrag till övriga löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena med undantag av ersättningar till civilförsvarspersonal, <i>förslagsvis</i> ..	» 300 000
	<hr/>
	Summa kronor 700 000.

Civilförsvarsstyrelsen anför i promemorian den 18 april 1947 beträffande anslagsbehovet för nästkommande budgetår följande:

Vad angår kostnaderna för lokal utbildning anser civilförsvarsstyrelsen, att utbildningen under budgetåret 1947/48 dels skall bedrivas i samma omfattning som under år 1946, dels ock därutöver bör omfatta jämväl sådan annan inskriven personal än befäl, som ej tidigare genomgått erforderlig utbildning. Sker ej sådan utökning, kommer allmänna civilförsvaret — där i så fall under cirka 2½ år ej skulle komma att bedrivas annan utbildning än av befäl — att till mycket stor del bestå av nyinskriven, helt utbildad

personal. Ett sådant tillstånd är, icke minst ur organisatorisk synpunkt, synnerligen betänkligt. Under angivna förutsättningar beräknar civilförsvarsstyrelsen utbildningskostnaderna till cirka 700 000 kronor. Statsbidrag skall utgå med två tredjedelar eller cirka 470 000 kronor.

Administrationskostnaderna för inkvartering och därmed sammanhängande sociala åtgärder ha av länsstyrelserna beräknats till 140 000 kronor. Civilförsvarsstyrelsen har ej anledning till erinran mot nämnda beräkning. Statsbidrag skall utgå med hela beloppet.

Till löpande kostnader hänföres i huvudsak ersättningar till fastighetsägare för intrång genom att allmänna skyddsrum bibehållas helt eller delvis, driftskostnader för alarmeringsanläggningar samt abonnemangavgifter för telefoner i centraler, gruppstationer m. fl. Ersättningarna till fastighetsägare ha av länsstyrelserna beräknats till cirka 90 000 kronor och driftskostnader för alarmeringsanläggningar till cirka 75 000 kronor. Civilförsvarsstyrelsen har ingen anledning till erinran mot de gjorda beräkningarna. Till abonnemangavgifter och övriga löpande kostnader beräknar civilförsvarsstyrelsen erforderliga 190 000 kronor. Statsbidrag skall utgå med två tredjedelar av här angivna belopp eller cirka 235 000 kronor.

Civilförsvarsstyrelsen beräknar alltså kostnaderna för nu berörda ändamål till $(470\ 000 + 140\ 000 + 235\ 000)$ 845 000 kronor, vilket belopp styrelsen avrundat nedåt till 800 000 kronor.

I förevarande sammanhang torde få anmälas en den 14 januari 1946 av civilförsvarsstyrelsen gjord framställning om förordnande jämlikt 47 § 3 mom. b) civilförsvarslagen. Enligt nämnda lagrum äger kommun erhålla statsbidrag med kostnadernas hela belopp, i vad avser inkvartering och därmed sammanhängande åtgärder av social natur, med rätt likväl för Konungen att, så framt åtgärderna avse allenast civilförsvarsområdets egna invånare, bestämma statsbidraget till endast två tredjedelar. Civilförsvarsstyrelsen framhåller svårigheten att uppdraga en skarp gräns mellan å ena sidan kommuner, där åtgärder av förevarande slag avse allenast civilförsvarsområdets egna invånare, och å andra sidan övriga kommuner samt föreslår, att statsbidragsrätten enligt 47 § 3 mom. b) civilförsvarslagen begränsas för tillhoppa ett 70-tal kommuner. Härvid har styrelsen låtit vägleda sig av den planerade organisationens huvudsakliga inriktning i omfördänt hänseende.

Av det tidigare anförda framgår, att jag under nästa budgetår räknar *Föredraganden.* med en utbildningsverksamhet av i huvudsak samma omfattning som jämlikt särskilda bestämmelser gällt för det senaste året. Jag föreslår därför, att anslagsposten för utbildning beräknas till oförändrat belopp eller 300 000 kronor.

Emot civilförsvarsstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för statsbidrag till kommunala kostnader för administration av inkvartering och därmed sammanhängande sociala åtgärder, 140 000 kronor, och för övriga löpande

kostnader för civilförsvarets verksamhet av visst slag, 235 000 kronor, finner jag ej anledning till erinran.

Vad angår civilförsvarsstyrelsens framställning om begränsning jämlikt 47 § 3 mom. b) civilförsvarslagen av vissa kommuners statsbidragsrätt för inkvartering och därmed sammanhängande åtgärder av social natur, har beslut i anledning härav hittills ej ansetts böra fattas i avvaktan på civilförvarsutredningens arbete. Utredningens numera föreliggande förslag går beträffande kostnaderna för civilförsvaret ut på en överflyttning till väsentlig del av dessa kostnader från kommunerna på statsverket. Då ett förordnande enligt civilförsvarsstyrelsens framställning sålunda skulle komma att gå i motsatt riktning till vad utredningen föreslagit, torde med prövning av nämnda framställning böra anstå i avbidan på statsmakternas ställningstagande till utredningens förslag. Något undantag från civilförsvarslagens statsbidragsbestämmelser synes alltså för närvarande ej böra meddelas utan fullt statsbidrag utgå.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget Bidrag till kommuner för utbildning m. m. för budgetåret 1947/48 beräknar jag sålunda till (300 000 + 140 000 + 235 000) 675 000 kronor.

13. Civilförsvaret: Gottgörelse till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel m. m.

För budgetåret 1946/47 har under ifrågavarande rubrik anvisats ett förslagsanslag av 50 000 kronor. Anslaget avses för utbetalning av *dels* statsbidrag i enlighet med av Kungl. Maj:t den 24 november 1944 meddelade bestämmelser till enskilda för anordnande av sådana skyddsrum för undervisningsanstalter, för hamnar eller andra trafikföretag av vikt för den allmänna samfärdseln än järnväg eller flyglinje, vilka icke äro allmänna skyddsrum, *dels* sådan gottgörelse av staten, som jämlikt bestämmelserna i 7 kapitlet civilförsvarslagen utgår till ägare eller innehavare av egendom eller den, som driver industriell eller annan verksamhet av väsentlig betydelse för försvaret eller folkförsörjningen, *dels* ock gottgörelse, varom Kungl. Maj:t kan komma att i särskilt fall besluta.

Civilförsvarsstyrelsen framhåller i sin promemoria av den 18 april 1947, att länsstyrelserna beräknat motsvarande utgifter för budgetåret 1947/48 till 2 700 kronor, samt föreslår att för ändamålet anvisas ett förslagsanslag å 10 000 kronor.

Föredraganden. Mot vad civilförsvarsstyrelsen föreslagit har jag icke något att erinra. Framhållas må emellertid, att Kungl. Maj:t med stöd av 29 § civilförsvarslagen ålagt aktiebolaget Stockholms spårvägar att i anslutning till byggandet av ny tunnelbana i Stockholm anordna fullträffsäkra skyddsrum vid vissa stationer för tunnelbanans trafikanter. I anledning härav kan förvän-

tas, att en icke obetydlig belastning av förevarande anslag framdeles uppkommer. Då emellertid frågan om gottgörelse till bolaget icke med säkerhet kan beräknas uppkomma under nästa budgetår, torde uppräknig av anslaget icke nu böra ske.

Hemställan.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

I. godkänna följande avlöningsstat för civilförvarsstyrelsen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	97 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i> ..	»	475 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	»	265 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	13 000
Summa förslagsanslag		kronor 850 000

II. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för civilförvarsstyrelsen, som påkallas av vad jag i det föregående förordat,

III. för budgetåret 1947/48 anvisa		
dels till <i>Civilförvarsstyrelsen: Avlöningar</i> ett <i>förslagsanslag</i> av	kronor	850 000
dels till <i>Civilförvarsstyrelsen: Omkostnader</i> ett <i>förslagsanslag</i> av	»	190 000
dels till <i>Civilförsvaret: Utbildning vid statens civilförvarsskola samt vid kurser anordnade av länsstyrelserna</i> ett <i>förslagsanslag</i> av	»	150 000
dels till <i>Civilförsvaret: Bidrag till vissa frivilliga organisationer</i> ett anslag av	»	141 500
dels till <i>Civilförsvaret: Övnings- och försöksverksamhet</i> ett <i>förslagsanslag</i> av . . .	»	95 000
dels till <i>Civilförsvaret: Anskaffning av viss förbrukningsmateriel</i> ett <i>förslagsanslag</i> av	»	50 000

Kungl. Maj:ts proposition nr 278.

<i>dels till Civilförsvaret: Förvaring och underhåll av viss materiel m. m. ett förslagsanslag av</i>	»	1 000 000
<i>dels till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. ett reservationsanslag av</i>	»	1 500 000
<i>dels till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner till kostnaderna för vissa arvoden m. m. ett förslagsanslag av</i>	»	300 000
<i>dels till Civilförsvaret: Bidrag till kommuner för utbildning m. m. ett förslagsanslag av</i>	»	675
<i>dels ock till Civilförsvaret: Gottgörelse till fastighetsägare m. fl. för anordningar och materiel m. m. ett förslagsanslag av</i>	»	10

Summa kronor 4 961 5

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan lämnar Hans Kungl. Högh Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
S. Rönström.